

MADENDE GÜVEN ENERJİDE ATILIM

Ali Babacan
DEVA Partisi Genel
Başkanı

Madencilik ve enerjide sahici bir atılım yapmak ve dışa bağımlılığımızı azaltmak zorundayız.

Madencilik ve Enerji Politikaları Eylem Planımız bu doğrultuda çizdiğimiz istikametın detaylarını içeriyor. Enerjiden madencilığe, dış politikadan iklim değışikliğine ve işçi haklarına kadar her alanda sözü olan bir eylem planı hazırladık.

Ülkemizin enerji güvenliğini sağlamayı hedefliyoruz. Kıyımızın bulunduğu denizlerde petrol ve doğal gaz arama ve sondaj faaliyetlerinde başarıya ulaşmak amacıyla akılcı ve barışçıl bir dış politika izleyeceğimizi şimdiden taahhüt ediyoruz.

Enerji güvenliğini sağlayan bir ülkede, piyasaların serbest akış içerisinde topluma kaliteli ve uygun hizmet sunduğu mekanizma kurmayı amaçlıyoruz. Enerji piyasalarının düzenlenmesinde kurallı rekabeti, hukuki öngörülebilirliği ve özgürlük iklimini esas alıyoruz.

Küresel fiyat dalgalanmaları ve Türkiye'nin hatalı kur politikaları nedeniyle dar gelirli vatandaşların kâbusu haline gelen enerji faturalarını hafifletmeyi sosyal devlet anlayışımızın bir uzantısı olarak görüyoruz. Tüm vatandaşlarımızın enerjiye rahatlıkla erişimini garanti altına almayı hedefliyoruz.

Madencilik açısından ise ülkemizin acı ve kahr dolu tarihinin bilincindeyiz. Yaşadığımız yüzyılda yaşanan facialarda madencilerimizin hayatını kaybetmesine, bu faaliyetlerde çevrenin tahrip edilmesine tahammülümüz yok. O nedenle iş güvenliği ve işçi sağlığını hiçe sayan tedbirsizliğe ve çevrenin tehdit edilmesine sıfır tolerans göstereceğiz.

Madencilik sektörünü emek ve çevre dostu madencilik anlayışıyla güçlendireceğiz. Sektörün kalkınmamızdaki payını, gelişmiş demokrasileri örnek alarak büyüteceğiz.

Eylem planımız, enerji ve madencilik alanında gerçekleştireceğimiz büyük atılımın somut adımlarını içeriyor. Ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Dr. Canan Karlıtekin
DEVA Partisi
Tarım, Enerji ve Ulaştırma
Politikaları Başkanı

Partimizin on dördüncü eylem planında son derece önemli iki başlığı ele aldık. Türkiye'yi gelişmiş ülkeler ligine yükseltme niyetiyle hazırladığımız eylem planımızda tek tek somut adımlar belirledik. Kısa, orta ve uzun vadeli hedeflerimizi yazılı olarak işaret ettik. Kendimizi madencilik ile enerjinin kesiştiği noktalarla sınırlamadık. Her iki alanın da tüm ihtiyaçlarını masaya yatırarak iki sektörü de kuşatan köklü yenilikler hazırladık.

Maalesef enerjide dışa bağımlılık ülkemizin siyasal ve ekonomik manevra alanını daraltırken, enerji maliyetlerindeki her bir artış vatandaşlarımıza geçim sıkıntısı olarak dönüyor.

Türkiye'nin önünde belirsizliklerle dolu bir tablo var: Fosil kaynaklara sahip değiliz ama enerjiyi verimli kullanmaya dönük çalışmalarımız da hâlâ emekleme aşamasında. Karbon salımını 2050 yılında 'net sıfır' seviyesine çekmeyi hedefliyoruz ama hâlâ yerli ve yenilenebilir kaynaklardan yeterli ölçüde faydalanamıyoruz.

DEVA Partisi olarak kurguladığımız zeminde uygulayacağımız sağlıklı bir enerji politikasının belirsizlikleri aşacağına inanıyoruz.

7/24 emre amade hizmet verebilen hidroelektrik santral kapasitesi bakımından neredeyse doygunluğa ulaşan Türkiye bir kavşak noktasında. Yerli veya ithal kömürle elde edilen enerjinin iklim değişikliği nedeniyle kısıtlanması, izlenecek politikaları bir yol ayrımına sürüklüyor.

Sektörün başı belada. Enerji piyasasına yapılan müdahaleler sektörün en ciddi sorunlarının başında geliyor. Hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesi uygulanmayınca yatırımcı gelmiyor, hatta kaçıyor. Bu müdahaleler nedeniyle elektrik piyasasında fiyatlar serbestçe oluşmıyor.

Kamu otoritesinin yetkisiyle donatılan karar vericiler; bildiğimiz ve reddettiğimiz hevesleri ve zafiyetleri nedeniyle rekabetçi bir piyasayı tercih etmiyor. Böylece devlet, üreticiye alan açmıyor. Yatırımların akmasını istemese de engelliyor. İşleyen serbest piyasalar yoluyla tüketiciye uygun ve kaliteli hizmet sunmak yerine sübvansiyonlarla bütçeye yükleniyor.

Oysa Türkiye'nin bir mecburiyeti var: Kaynak çeşitliliği yaratmak, dışa bağımlılığı ciddi ölçüde azaltmak, rüzgâr, güneş ve jeotermal kaynaklardan üretilen elektriği maksimum düzeye ulaştırmak, iletim ağları dahil tüm altyapı eksikliklerini gidererek yenilenebilir enerji potansiyelini sonuna kadar kullanmak.

Biz bu hedeflerimize ulaşmak için sektördeki yatırımcıyı cesaretlendirecek adımları atmaya öneriyoruz. Kamu yararını esas alan bir yaklaşımla, anlaşılır, sade ve uygulanabilir kurallar etrafında büyüyen bir piyasa oluşturmanın izini sürüyoruz.

Öte yandan, bu eylem planımızda maden varlıklarımızın en doğru şekilde işlenmesi için bir dizi yol haritası çizdik.

Biz, binlerce madencisini yerin dibinden çıkarıp toprağın altına gömen bir ülkenin yurttaşlarıyız.

Madencilik denildiğinde aklımıza her şeyden önce işçi sağlığı ve iş güvenliği geliyor. Çünkü maden facialarının bir türlü durdurulamaması, özellikle kapalı işletmelerde iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin sonuç vermemesi ve denetimdeki zafiyetler hepimizi büyük acılarla yüz yüze bırakıyor.

Yaşadığımız her bir acı bizi birtakım ahlaki ve hukuki kurallarla bağlıyor:

Eğer bir madende son teknoloji kullanılmıyorsa, yapılan denetimler ve verilen eğitim yetersizse, olmazsa olmaz yatırımların toplam maliyeti, hasılayı kurtarmıyorsa yapılacak iş basittir: O maden işletilmemelidir.

Tam da bu nedenle sorumlu madencilik ilkelerini kılavuz edindik. Demokratik ülkelerdeki gibi işletmeleri sıkı denetime tabi tutan, işletmenin ve işçilerin üzerinden üretim baskısını alan bir sektör yapısı kurguladık.

İşçi sağlığı ve iş güvenliği ile çevre hassasiyetini azami düzeyde koruyan bir çözüm paketi sunduk. DEVA Partisi'nin çözüm önerilerinin, eş anlı olarak madenciliğin ülke kalkınmasına, yani gayrisafi milli hasılamıza yapacağı katkısı en az 3 katına çıkartacağını hesapladık.

Sektörün yaşadığı gerilimlerin farkındayız. Üretim ve istihdam ile çevre duyarlılığı arasında en elverişli dengede duruyoruz. Madencilik ile tarım arasında çatışan değil, birbirini besleyen bir ilişki kurmak istiyoruz.

Sektördeki yatırımcıların ruhsat güvenliğine ilişkin kaygılarını, yukarıda sözünü ettiğim gibi hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesi çerçevesinde dikkate alan bir yaklaşım benimsiyoruz.

Partimizin Eylem Planımızda yer alan tüm maddelerin aslında tek bir taahhüdü var:

Demokratik, özgür ve müreffeh bir Türkiye'ye olan yolculuğun başarıyla sürdürülmesi için madencilik ve enerji alanlarında da en gelişmiş düzeydeki yerimizi almak.

MADENCİLİK EYLEM PLANI

1. İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre duyarlılığını ön planda tutarak 'Sorumlu Madencilik İlkeleri'ni belirleyeceğiz.

"Önce İnsan, Önce Çevre" duyarlılığını ön planda tutularak sektörün tüm paydaşları ile beraber "Sorumlu Madencilik İlkeleri" belirlenmeli, Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği ile maden kaynaklarının değerlendirilmesi arasında uluslararası normlarda bir uyum sağlanmalıdır. Ülkede üretim, istihdam ve ekonomik refah için maden mevzuatının belirli bir çerçeveye oturtulması, öncelikle paydaşlarca mutabık kalınan madencilik ilkelerinin güncel şartlarda belirlenmesine dayandırılmalıdır.

Madencilik sektörünün önde gelen ülkelerini, özellikle Kanada, ABD, Almanya ve Avustralya örnekleri inceleyip, sektörün faaliyetlerini tartışmaların odağı olmaktan çıkarmak için kuşatması gereken "Sorumlu Madencilik İlkeleri'ni" oluşturacağız.

Bu konuda Dünya'nın önde gelen kuruluşlarından Avustralya Madenciler Derneği (Association of Mining and Exploration Companies -AMEC); Kanada Madenciler Derneği (Mining Association of Canada – MAC) gibi kuruluşlarla, madencilik faaliyetlerinin finansmanı için önkoşul çerçevesi çizen EBRD – Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Madencilik Politikaları İlkeleri'nden geniş ölçüde yararlanacağız.

2. 3213 Sayılı Maden Kanunu’nu yeni baştan yazacağız.

1985’ten bu yana yapılan 23 değişiklikle yamalı bohçaya dönen Maden Kanunu güncel şartlarda ihtiyaca cevap vermek bir yana sektörde yaşanan sorunlara kaynaklık etmektedir. TMMOB Maden Mühendisleri Odası, TEMA Vakfı, ilgili işçi ve işveren Sendikaları ile ciddi çalışmaları bulunan akademya dahil tüm paydaşların katılımıyla uluslararası normlara ve her maden grubunun ayrı ayrı ihtiyaçlarına cevap verecek yeni bir maden yasası yazımı kaçınılmaz hale gelmiştir. Maden Kanunu’nda bugüne kadar yapılan değişiklikler bütünsellikten yoksun olup zamanla ortaya çıkan tekil talepleri karşılarken ilgili diğer kanunlarla uyumu da yeterince gözetmekten uzaktır. Kanun ve yenilenecek yönetmelik ülkemizin “Orman, Su ve Tabii Kaynaklarını” kuşatan bir perspektifle doğal kaynakların en etkili kullanımı ve uygulamalardaki denetimin en hızlı sonuca ulaştırılması konusunda azami faydayı sağlamalıdır. Hem madencilik faaliyetlerinin kontrolünü hem çevresel etkileri, orman gibi, su gibi hayati kaynaklarımızın korunmasını etkili bir eşgüdümle yönetmek, bürokrasiyi azaltıp madencilığa ve madenciliğin önünü açmak hedeflenmelidir.

3213 Sayılı Maden Kanunu’nu yeni baştan kaleme alacağız.

Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği ve ilgili diğer yönetmelikleri yeni Maden Kanunu’na göre uyarlayacağız.

Yapılacak düzenlemede paydaşların katkılarıyla belirleyeceğimiz Sorumlu Madencilik İlkeleri’ni kılavuz edineceğiz.

Yapılacak Düzenlemede Orman Kanunu, Çevre Kanunu, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Mera Kanunu ve diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerle mevcut çelişkileri gidereceğiz. Açık ve şeffaf bir kanun hazırlayacağız.

Mevzuatı sadeleştirerek bir bütün olarak ülke yararına projelerin ve işletmelerin önünü açacağız. Maden ruhsatlarının verilmesini Cumhurbaşkanlığı’ndan alıp tekrar ETKB MAPEG sorumluluğuna vereceğiz.

Mermer-Doğal Taş Madenciliği, Agregat Madenciliği, Kömür Madenciliği, Metalik Madenlerin işletilmesi birbirinden çok farklı süreçlere ve çevresel etkilere sahiptir. Madenciliği en üst seviyede, en yüksek katma değere sahip olacak şekilde yapabilmek ve çevresel etkilerini en iyi şekilde düzenleyebilmek için mevzuatta maden gruplarına özgü düzenlemeler yapacağız.

3. Maden işletmelerindeki Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiliklerin (YTK), Daimî Nezaretçilerin ve İş Güvenliği Uzmanlarının mesleki bağımsızlığını ve iş güvencesini yasal teminat altına alacağız.

Kaynak tuzlaları hariç olmak üzere maden ruhsat sahalarındaki işletme faaliyetleri maden mühendisi nezaretinde yapılır. Maden ruhsat sahalarındaki işletme faaliyetlerinde asgari bir maden mühendisi daimî olmak üzere işletme tekniği, büyüklüğü ve yapısal durumu göz önüne alınarak diğer meslek disiplinlerinden de mühendis istihdam edilmesi zorunludur. Daimî nezaretçilere bir nevi İSG sorumluluklarının yüklenmiş olması, yani Maden Yönetmeliği ile daimî nezaretçinin görevinin “Daimî nezaretçi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili alınan tedbirlerin uygunluğunu denetler.” şekline tanınması İSG sorumlulukları ile işletme hedefleri arasında bulanıklık yaratabilmektedir. Daimî nezaretçi ve İSG uzmanı pozisyonlarının net çizgilerle birbirinden ayrıştırılması, bu alanlardaki yetkilendirmelerin nesnel koşullarda ‘ahbap-çavuş’ ilişkilerinden arınmış amaca matuf hale getirilmesi elzemdir. Ayrıca, gerek daimî nezaretçi ve/veya gerek iş güvenliği uzmanlarının serbestçe ve korkusuzca çalışabilmeleri ve sağlıklı bir biçimde mesleklerini yapabilmeleri için, ücretlerinin işverenler tarafından değil de kaynağı işverenler tarafından sağlanan fondan ödenerek istihdamı sağlanmalıdır. Daimî nezaretçi ve/veya İş güvenliği uzmanlarının rahat ve objektif kontroller yapabilmelerinin önü bu şekilde açılarak bağımsızlıkları arttırılmalıdır. İSG uzmanlarının aldığı resmi maaşlarından bir kısmını açıktan işverene iade ettiğine dair iddiaların temelsiz kalması büyük önem arz etmektedir.

Madencilik mevzuatı ve İSG mevzuatı arasında uyumsuzluk yaratan bir hüküm olan daimî nezaretçilere yüklenen denetim sorumluluğunun etkisizleştirilmesini gidereceğiz.

Daimî nezaretçi ve İSG uzmanlarının pozisyonlarını net bir biçimde tanımlayarak, ilgili kanunlar nezdindeki dayanak eksikliğini ve İSG sorumluluğuna dair bulanıklığı ortadan kaldıracacağız.

Yetkilendirilmiş Tüzel Kişilik temsilcisi mühendis, daimî nezaretçi ve/veya İSG uzmanlarının iş güvencesini ve bağımsızlığını maliyeti işverenlerce karşılanacak bir fondan dağıtarak sağlayacağız.

Daimî nezaretçi eğitimlerinin MAPEG tarafından taşeron firmalara yaptırılmasını mercek altına alacak, bu konuda uzman olan meslek odaları tarafından da eğitimlerin verilmesinin önünü açacağız.

Madencilik sektörü başta olmak üzere İSG uzmanlığında branşlaşmaya gidilmesi konusunu gündeme alıp iş güvenliği uzmanlarının branşlarına çok yakın olan alanlarda görev yapması konusunu bir sonuca bağlayacağız.

4. Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü kadrosunu güçlendireceğiz.

MAPEG'in ülke sathında tüm madencilik faaliyetlerini ayrıntılı olarak denetleme imkanlarından yoksun olduğu gözlemlenmektedir. Bu zafiyet ile maden kazaları arasında ilişki olması olasılığı yüksektir. Özellikle işletmelerde ani üretim kapasitesi artışı ile karşılaşıldığı durumlarda ve/veya yüksek kapasitede çalışmakta olan kapalı işletmelerde MAGEP denetiminin yeni bir yapıya kavuşturulması elzem görünüyor.

MAPEG'in yeniden yapılandırılması ve madencilik faaliyetlerinin belirli yoğunluğa ulaştığı seçilmiş bölgelerde taşra teşkilatı kurulması konusunu irdelleyeceğiz ve gereğini yapacağız.

Üretim artışı lisansı için MAPEG bünyesinde yeni bir birim ihdas edip belirlenmiş kapasitenin üzerinde üretim yapan ve/veya son 3 yıl gerçekleşen üretim miktarının üzerinde üretim yapmayı planlayan tüm kapalı işletmeler için 'ilk onay' daha hassas süreçlere bağlayacağız ve yürümekte olan üretim sürecinin bir parçası olarak 'online' denetim usulü getireceğiz.

Kapasite artışlarının ve/veya ani üretim artışlarının gerektirdiği altyapı yatırımlarının yapılmasını teminat altına alacağız.

5. Sektördeki üretim baskısı sorununu ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapacağız.

2010 yılında 3213 Sayılı Maden Kanunu'na "İşletme projesine aykırı faaliyette bulunulması ve faaliyetlerin can ve mal güvenliği açısından tehlikeli bir durum oluşturduğunun tespit edilmesi halinde maden üretimine yönelik faaliyetler durdurulur." cümlesi eklenmişti. Ancak 18.02.2015 tarihinde yayımlanan 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "can ve mal güvenliği" ibaresi kaldırılarak fıkra "İşletme projesine aykırı faaliyetlerin işletme açısından tehlikeli olduğunun tespit edilmesi hâlinde tehlikeli durum giderilinceye kadar üretim faaliyetleri doğrudan durdurulur." şekline dönüştürüldü. Bu meyanda birçok husus dahil olmak üzere, mesela fazla üretim için baskı yapılması artık faaliyetlerin askıya alınması için bir gerekçe olarak sayılıp sayılmayacağına dair nesnel ölçütler bulunmadığı veya nasıl izleneceğine dair herhangi bir gösterge tanımlanmadığı için, bu hükmün pratikte nasıl uygulanacağı belirsizlik içermektedir.

Sektörde üretim baskısı nedeniyle işçi sağlığı ve iş güvenliğinin riske atılmasının önüne geçmek için etkili düzenlemeler yapacağız. Bu düzenlemeleri yaparken dünyadaki iyi uygulamalardan yararlanacağız.

Madencilik faaliyetlerini i) Açık İşletmeler, ii) Cevher İşleme Tesisleri ve iii) Kapalı işletmeler olarak ayrı ayrı ele alıp, özellikle yüksek kapasitede çalışan iii. grup işletmelerin yıl başında MAPEG'e verdikleri üretim miktarı ve işletme yöntemi ile ilgili taahhüt ihlallerine caydırıcı yaptırımlar getireceğiz.

Devletin kömür yardımları uygulaması nedeniyle üretim baskısı olup olmadığını bağımsız uzmanlar eliyle araştıracağız ve gereken önlemleri tavizsiz uygulayacağız.

6. İşletme Güvenliği Sigortasını kapalı ve/veya yüksek riskli işletmelerde zorunlu hale getireceğiz.

Mevcut Ferdi Kaza Sigortası uygulamasının 3. göz olarak ayrıca etkin bir denetim unsuru olmasını sağlayacağız.

Sigortacılık sektörünün maden işletmelerinin özellikle İSG işlevleri açısından denetiminde etkin rol almasının sağlanması, çıkar çatışmaları sonucu oluşabilecek ihmal ve eksikliklerin giderilmesinde rol oynayabilir. Ferdi Kaza Sigortası poliçelerinin sigorta şirketlerinin 3. göz olarak denetim unsuru haline gelmesi bakımından içeriğinin uyarlanması elzemdir.

Maden işletmelerinin risk analizlerinin bağımsız kuruluşlarca yeniden derlenip özellikle yüksek risk öngörülen kapalı işletmelerde işletme güvenliği sigorta sistemini zorunlu hale getireceğiz. Bu şekilde işletmeyi sigortalayan bağımsız firmanın denetimini mümkün kılacağız.

“Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası” düzenlemesinin üçüncü göz olarak ocakların denetlenmesinde etkin rol oynamasını sağlayacağız.

7. Madencilik Kapalı Alanları belirleyeceğiz.

Yaşanan iklim değişikliği etkilerinden sakınma, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, su kaynaklarının muhafazası, güvenli gıdaya erişim ve benzeri muhtelif konular insan sağlığı, refahı ve esenliğine dair teyakkuzda olmayı zorunlu hale getirmiştir. Madencilik faaliyetlerinin ekosistemde tahribata yol açtığı, sosyo ekonomik ve kültürel yaşamda kalıcı ve telafisi mümkün olmayan kayıp ve zararlara neden olduğuna dair ciddi tartışmalar yaşanmaktadır. Dünya Miras Komitesi (World Heritage Committee) raporları ile ileri sürülen madencilik faaliyetlerinin tarihi ve doğal alanlar için iklim değişikliğine dair sorun yarattığı savı ve çevreci kuruluşların iddiaları sonrasında 'Madencilik Kapalı Alanlar' tartışması başlamıştır. Bu kavram, tüm canlılar nezdinde bugün ve gelecekte sağlıklı yaşam hakkına saygılı, ekonomik ve ekolojik olarak sürdürülebilir hakkaniyetli bir yaşam için doğa, tarım ve kültür mirası alanların yasalarla istismara kapatılması ve bu meyanda madencilik faaliyetlerinin anılan yerlerde yasaklanmasını ifade etmektedir. Madencilik Kapalı Alanlar konusu uluslararası ve özel finans kuruluşları tarafından da maden yatırımlarının finansmanında dikkate alınır hale gelmiştir.

* Madencilik Kapalı Alanlar konusunda ilgili paydaşları bir araya getirerek çalıştay yapacağız.

Maden ve Metaller Uluslararası Konseyi ICMM'nin madencilik yapmamayı taahhüt ettiği UNESCO alanlarını ve Dünya Doğayı ve Doğal Kaynakları Koruma Birliği IUCN'nin korunması gereken doğal alanlara dair çizdiği çerçeveyi inceleyeceğiz.

Madencilik neden olduğu olumsuz etkilerin en aza indirilmesi çerçevesinde rehabilitasyonu mümkün olmayan ve koruma değeri yüksek hassas doğal alanların tespitine yönelik yöntem ve süreçlerini belirleyeceğiz.

Çevre Kanunu, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Mera Kanunu, Zeytin Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını koruma Kanunu dahil yasal düzenlemelerin tümünde madencilik faaliyetlerine istisna tanıyan maddelerini belirli bir standarda ve uygulanabilir bir kurumsal denetime kavuşturacağız.

Süreç sonucunda yasal zemini teşkil edilecek Madencilik Kapalı Alanlar envanterini oluşturmaya ve tedricen genişletmeye başlayacağız.

8. Madencilik faaliyetleriyle bozulan arazilerin rehabilitasyonunu güvence altına alacağız.

Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması konusu ciddi tartışmalar yaratmaktadır. Tahripkâr madencilik uygulamaları, başarılı rehabilitasyon uygulamalarının yeterince görülmemesi, denetim eksiklikleri ve yaptırımların uygulanmasındaki zafiyet sektörün gelişmesinin önünde engel olarak durmaktadır. Madencilik için kaçınılmaz olarak üzerinde durulması gereken rehabilitasyon konusunun sektör çapında bir mekanizma kurularak çözümü yolunda özgün yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Madencilik faaliyetleri başlamadan ilgili işletmenin dahil olacağı bir mekanizmanın kurularak madencilik faaliyeti başlamadan rehabilitasyon yükümlülüğünün yerine getirilmesinin sağlanacağı sürecin tüm detayları halkın bilgisine sunulmalıdır.

Türkiye’de rehabilite edilmesi gereken alanları bir portföyde toplayacağız. Mevcut düzenlemelere ek olarak firmaların rehabilitasyon yükümlülüklerini işletme faaliyetlerinin sürdüğü esnada şirketlerin finansal yeterlilikleri mevcutken üretim sürecini müteakiben mümkün olduğunca yerinde, mümkün değilse başka yerlerdeki eşdeğer nitelikteki rehabilitasyon gerektiren alanlarda yerine getirmelerini sağlayacağız. İşbu mekanizma detaylarını Madencilik Faaliyetleri Sonucu Bozulan Arazilerin Doğa’ya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği çerçevesinde tanımlayacağız.

9. Türkiye'nin sahip olduğu maden ve metal envanterinin tespitine hız vereceğiz, sektörün milli gelirdeki payını arttıracacağız.

Maden sahalarına ait işletme ruhsatlarının teknolojik ve mali yetkinliğı olmayan şahıs ve kuruluşlara düşük bedellerle verilmesine son verilmeli. Madenlerimizin geliştirilerek yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi için gerekli destek mekanizmaları netleştirilmelidir. Şeffaf olmayan ihale süreçleri ve şartnameler ile ülke madenlerinin sermaye gücü olmayan şahıs veya tüzel kişilere ihale edilmesi sektörü hareketsiz kılmaktadır. Yetkinliğı olmayan kişi ve kuruluşlara ihale edilen madenlerimiz, genellikle emek sömürsüne dayalı, çevreye zararlı yöntemlerle çıkartılmakta ham veya konsantre olarak yurtdışına ihraç edilmektedir.

Yatırım ortamını iyileştirilerek ülkemizde buluculuk faaliyetlerine ve katma değerli proseslere dayalı tesislerin kurulmasına hız vereceğiz.

Mevzuatı sadeleştirecek, yetkin şirketlerin önündeki engelleri kaldıracacağız.

Maden sahalarının ihalelerini yatırım yapabilecek kabiliyette ve bankalarca fizibilitesi kabul edilebilir nitelikte bulunan yetkin şirketlere şeffaflıkla vereceğiz.

'Çantacı' tabir edilen ve siyasi etkilerle imtiyaz elde ettiğine dair emareler gösteren vakaları inceleyeceğiz. İdari denetim sonucu gerekli dosyaları yargı denetimine tabi tutacağız.

Hedef teknolojilerde mevcutları destekleyecek gereğinde yeni uzman enstitüler kuracağız.

Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla beraber Türkiye'de AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.

10. Maden arama faaliyetlerini ve ithal ikamesi yapacak üretim tesislerini teşvik edeceğiz.

Gelişmiş ülkelerde, sanayinin temel hammaddeleri madenlerin işlenmesi ile üretilir. Ayrıca, dünyada elektrikli araç teknolojisinde meydana gelen gelişmeler ile 21. Yüzyılda bakır, çinko, nikel, değerli metaller gibi çok sayıda metal ve nadir element metalleri milli sanayi ve savunma sanayii için hayati öneme sahip olmaya başlamıştır. Doğu Anadolu'dan ülkemize giren ve Anadolu'yu boydan boya geçerek Trakya'dan Balkanlara giren, Tetis Metal Kuşağı (Tethyan Metallogenic Belt) dünya ekonomisinin ihtiyaç duyduğu çok sayıda değerli metal madenlerini içerir. Kalkınmanın ana ham maddesi olan madenlerimizin bulunması ve ülkemizde işlenerek ürünlere dönüşmesi önemli bir hedef olmalıdır. Teşviklerin farklı özellikler arz eden maden gruplarına özgü olarak yapılandırılması esas alınmalıdır.

Yatırım ortamını iyileştirerek ülkemizde katma değer yaratan proseslere dayalı tesislerin kurulmasını sağlayacağız. Bu tesislerde mamul madde ve nihai ürün üretimini temin edeceğiz.

Sektörün gelişimi için öncelik olarak arama faaliyetlerinin teşvik edilmesine önem vereceğiz.

Madencilik sektörünü canlandırıp, kendi hammaddemizi üretip, katma değerli ürün haline getirenlere; ihracata önemli katkı sağlayanlara stratejik yatırım teşviki vereceğiz.

MTA'nın maden arama faaliyetlerine yeni bir ivme katacağız.

Hedef teknolojilerde mevcutları geliştirecek ve yeni uzman enstitülerin kurulumunu destekleyeceğiz.

Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla beraber Türkiye içinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.

11. Orta-Küçük Ölçekli Rezervlerin İşletilmesinde Çevre ve İSG dışındaki yükümlülükleri hafifleteceğiz.

Ülkemiz jeolojik yapısı itibarı ile birçok orta-küçük ölçekte maden rezervlerine sahiptir. Ancak bu maden rezervlerini işleten ruhsat sahiplerinin mevzuata dayalı yasal yükümlülüklerinin fazla olması nedeniyle süreç içinde faaliyet yapamaz konuma gelmekte ve orta-küçük ölçekte maden rezervlerinde üretim yapılamamaktadır. Zaman içerisinde de orta-küçük ölçekte maden rezervi işleticilerinin sektörden çekildiği gözlemlenmektedir.

Çevre ve İSG dışındaki yükümlülükleri küçük ve orta ölçekteki maden rezervlerinin işletilmesinde esneteceğiz. Uygulamaya dair esasları belirleyerek sektörde üretim, istihdam ve ihracatı destekleyeceğiz. Gerekli taktirde ilk işletme yıllarında madencilik faaliyetlerini Devlet Hakkı ödemelerinden muaf tutacağız.

12. TENMAK'ı kuruluş amacına uygun faaliyet düzeyine taşıyacağız.

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) bünyesinde

- a. Bor Araştırma Enstitüsü,
- b. Nükleer Enerji Araştırma Enstitüsü,
- c. Temiz Enerji Araştırma Enstitüsü,
- d. Nadir Toprak Elementleri Enstitüsü ve
- e. Enerji Araştırma Enstitüsü

olup 28.03.2020 tarihinde 57 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuştur.

Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu'nu kuruluş hedefleri ile birlikte görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirecek şekilde vasıflı teknik ve idari kadro ile takviye edip etkin organizasyonel yapıya kavuşturacağız.

13. Madencilik izin süreçlerini öngörülebilir yapacağız ve tüm süreçleri şeffaflaştıracacağız.

Şeffaflık ve öngörülebilirlik, madencilik sektörü için de çok hayati bir konudur. Madencilikte öngörülebilirliğin sağlanması için ruhsat devri, Rodövens, arama ve işletme ruhsatı, ruhsat temdid, işletme izni vb. işlemlerin hangi kriterlere göre değerlendirildiği ve ne kadar sürede izin verileceğinin netlikle bilinmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu işlemlerin süresinin bilinmesi ve ilgili işlemlerin, devlet nezdinde ruhsat süreçlerini yöneten sadece MAPEG tarafından yürütülmesi, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla olan iş ve işlemlerin koordine edilmesi ve sonuçlandırılması elzemdir. Bu yolla, danışmanlık hizmetleri veya herhangi nam altında maruz kalınan rüşvet ve yolsuzluk olaylarının önüne geçilmelidir. Riskli ve pahalı bir yatırım alanı olan madencilikte projelerin finans kaynağı bulabilmesi siyaset temaslı değil aksine şeffaf süreçler sayesinde mümkündür. Sektörün gelişmesi şeffaflık ve öngörülebilirliğe bağlıdır.

MAPEG'nü izin süreçlerini süre sınırlamaları dahil öngörülebilir şekilde netlikle yürütmek üzere görevlendireceğiz. MAPEG'ndeki yürütme, izleme ve koordinasyon süreçlerini belirli konular bakımından ilgili paydaşlarca izlenebilir hale getireceğiz. İzin süreçlerinin temas ettiği diğer bakanlıklardaki işlerin koordinasyonunda MAPEG pivot rolü oynayacak.

14. Yatırımcı için elzem olan Ruhsat Güvencesini sağlayacağız

Maden hakları ve ruhsat güvencesinin sağlanması, ülkemizde hem yurt içi hem de yurt dışı yatırımcılarının, yatırım yapmasının önündeki en önemli konudur. Günümüzde gerek ürün taahhüdüne girmiş gerek madene dayalı tesis kurmuş, yatırım yapmış ruhsat sahiplerinin ruhsat güvencesi neredeyse yoktur. Bu durum madencileri sektörden uzaklaştırmaktadır.

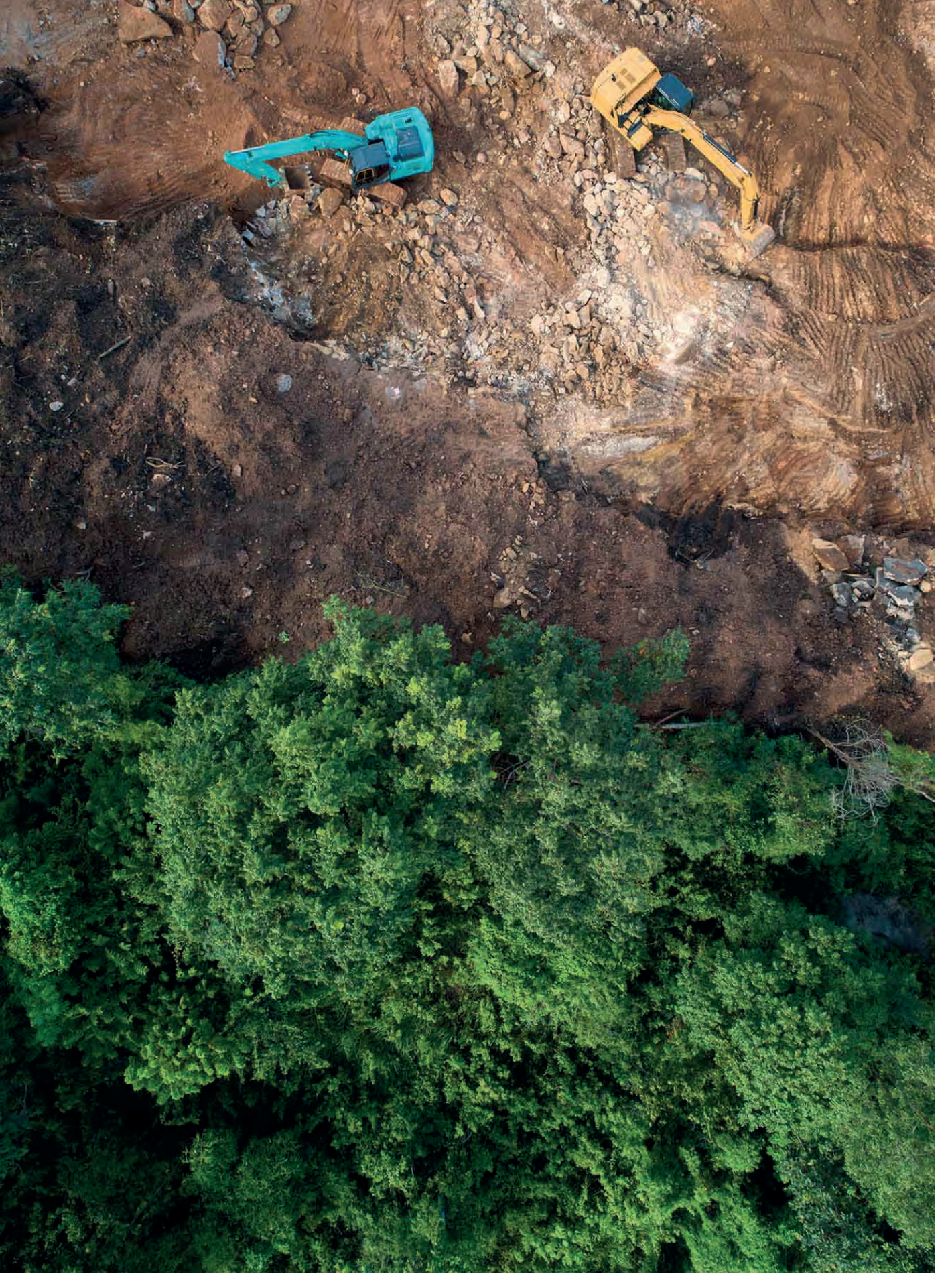
Maden Kanunu, Madencilik Faaliyetlerinde Uygulama Yönetmeliği ve diğer mevzuatta ruhsat iptaline ilişkin hükümleri yeniden inceleyerek, ruhsat iptalleri yerine mümkün olduğu nispette idari para cezası ve benzeri hükümler getireceğiz.

15. Ruhsat Bedeli ve Devlet Hakkını yatırımları caydırmayacak seviyelerde belirleyeceğiz.

Maden Kanunu'na göre ruhsat bedeli altında talep edilen rakamlar ve yine yanında istihraç edilen madenlerden alınan Devlet Hakkı bedellerinin sektörün üstüne ciddi bir yük bindirdiğine dair yakınmalar mevcuttur. Anılan bedellerin hesaplanmasının karışık olduğu ve işletmelerin yatırım yapma kararlılığını yer yer engelleyici seviyede belirlendiği anlaşılmaktadır.

Ruhsat Bedellerini ve Devlet Hakkı Bedelini yatırımları caydırmayacak seviyede ve her bir maden grubu için münhasıran belirlemek üzere yapılacak çalışmaları ivedilikle ikmal edeceğiz.

Devlet Hakkı ödemelerini yatırım projesinin karakterine ve önemine binaen belirli süreler için almayacağız.

16. Maden Orman İzin Bedellerini uluslararası normlara uygun hale getireceğiz.

Orman izin bedellerinin yüksekliği çoğu zaman yeraltı kaynaklarımızı araştırılamaz veya değerlendirilemez hale getirmektedir. Çevre, kültürel miras vb. açılardan madencilğe kapatılması gereken alanlar dışında ve başarılı rehabilitasyon projelerinin uygulanmasını teminat altına aldıktan sonra uluslararası emsallerine kıyasla caydırıcı düzeydeki orman izin bedellerinin yüksek tutulması gereksizdir. Sektör temsilcileri yüksek izin bedelleri nedeniyle uluslararası rekabet gücümüzün azalmakta olduğunu, maden ithalatının her geçen sene arttığını ve madenlerde işletilebilir minimum tenör oranlarını yukarıya çıkmasıyla ekonomiye kazandırılacak cevherlerin pasaya ayrıldığını iddia etmektedir.

Orman izin bedellerinin yüksekliğine, caydırıcılığına, rekabet gücünü azalttığına, ithalata yol açtığına dair sektörün dillendirdiği sorunların çözümü için yapacağımız çalışmaları ivedilikle ikmal edeceğiz. Alacağımız kararların ve yapacağımız uygulamaların gerekçelerini şeffaflıkla kamuoyu ile paylaşacağız.

Bunlarla beraber hangi ormanların madencilğe uygun olup hangilerinin olmadığını paydaşlarla beraber tespit edecek, uygun olmayan ormanlarda herhangi bir faaliyete izin verilmemesi konusunu kati kurallarla uygulayacağız.

Orman bölgelerinde izin verilen maden sahalarının izin verilen alanların dışına çıkmaması ve çevre kurallarına uyulması konusunda sıkı denetimler ve otokontrol mekanizmaları ile tam uygunluk sağlayacağız.

17. Tarımla madenciliğin eş zamanlı yapılabilen projeleri destekleyeceğiz.

Madencilik yapılan sahalarda rehabilitasyon sonrası bu toprakların en kaliteli zeytininin, balının üretildiği başarılı örneklerden hareketle tarım ve madenciliğin bir diğerini dışlamadığı projeleri desteklemek gerekir.

Tarım ve madenciliğin eş zamanlı yapılabilen istisnai düzenlemeleri çalışacağız. Bu perspektifle Zeytin Kanunu, Mera Kanunu ve ilgili diğer kanunlarda yer alan süreçleri kapsayan düzenlemeleri yasakçı bir zihniyetle değil çevreci bir anlayışla ve istismara kapalı tatbik kabiliyeti olan sıkı kuralları çerçevesinde yapabilmek adına düzenlemeleri gerekirse getireceğiz.

18. Madencilige dayalı sanayimizi stratejik sektörler arasında hak ettiği yere getireceğiz.

Madenlerimizin ülkemizde işlenmesi ve katma değeri son ürünlerin üretilmesi ile ihracat gelirlerimiz ve istihdamımız artacaktır. Bunun yanı sıra cari açığın hafifletilmesi, tedarik zincirlerinde çeşitli nedenlerle ortaya çıkan kırılmalardan etkilenmemek ve jeopolitik değişkenliklere karşı bağımsızlık kazanmak gibi kritik önemi haiz konular dikkate alınmalıdır.

Son zamanlarda ortaya çıkan teknoloji muhtevası yüksek ürünlerde, yenilenebilir enerji üretimine ilişkin makine ekipman üretiminde, yaygınlaşan elektrikli araçların üretiminde, başta nükleer enerji olmak üzere stratejik yakıt ve hammadde üretimi ve zenginleştirilmesinde ülke ihtiyaçları paralelinde yeterli kapasiteyi oluşturmak amacı ile stratejik yatırımlara özel teşvik uygulamaları yapacağız.

19. Kamu öncülüğünde Metal Borsası kurarak yerli üretim endüstri metallerinin, değerli metallerin ve nadir metallerin dünya pazarlarında değerlendirilmesini sağlayacağız.

Türkiye’de kurulacak metal merkezleri sayesinde dünya piyasalarıyla kurulacak ilişki sonucu sağlanacak derinleşme, endüstri metalleri, değerli metaller ve nadir metallerin teknolojisi ve üretim konularında öncü ülkeler arasında girilmesine yol açacak, yüksek metal üretim kapasitesine sahip bir yapı ortaya çıkacaktır. Yüksek metal üretim kapasitesi sayesinde, “Yeni İstanbul Metal Borsası” ile dünya metal pazarı içinde fiyat belirlenmesinde büyük etkinliğe sahip Londra Metal Borsası ile hem rekabet edilebilecek hem işbirliği yapılabilecektir.

Başta Türkiye olmak üzere yakın coğrafyamızda üretilen metal, maden, mineral ve sair emtianın küresel pazarlara arzını mümkün kılmak, uluslararası müşteriler ile buluşturmak, ülkemizin zengin maden, mineral ve emtia varlıklarının uluslararası rayiç fiyatlardan dünya piyasalarına arz edilebilmesini kolaylaştırmak amacıyla Yeni İstanbul Metal Borsası’nı kuracağız ve dünyadaki benzer borsalar ile entegre olmasını sağlayacağız.

20. Metal rafinerilerine dayalı sanayii geliştireceğiz.

Türkiye kendi madenlerine dayalı proseslerini geliştirip, yeni ürünler üretilmesi ile gelişmiş ekonomiler arasında yerini almalıdır. Türkiye, bölgesinin metal üretim merkezleri ile sadece Türkiye'deki değil zengin maden cevherlerini yeterince işleyemeyen, yakın coğrafyamızdaki madenlerinin ülkemiz metal merkezlerinde değerli ürünlere dönüştürülmesini sağlayacak bir ufukla donatılmalıdır. Teknolojinin geliştirilmesi için çalışılmaya muhtaç üniversite ve sanayi işbirliği alanları fazlasıyla mevcuttur.

Metal rafinerilerine dayalı sanayii geliştirmek için ekonomiyi büyütecek ve istihdam artıracak projelerin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi yönünde gerekli ortamı hazırlayacağız. Değerli metal ve bağlı endüstrileri (izabe ve rafine tesisleri gibi) ekonomiye olan doğrudan ve dolaylı katkıları ile kısa ve orta vadede milyarlarca dolarlık bir sektör haline getireceğiz.

21. MTA'nın yurtdışında madencilik faaliyetleri yapabilmesinin önünü açacağız.

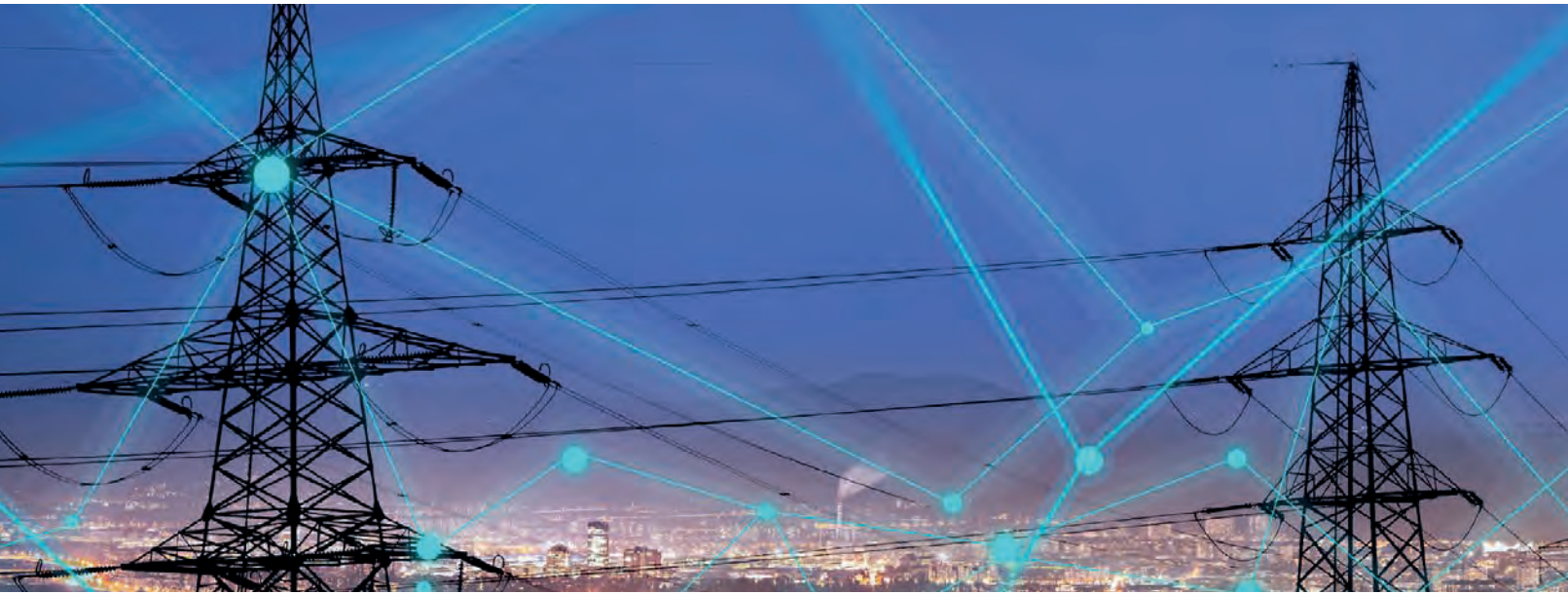
Türk sanayiinin kullanımı amacıyla yurt dışında maden arama çalışmalarının önünü açacak yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi elzemdir.

Maliyet yapısı itibarıyla mukayeseli üstünlük sağlayabileceğimiz alanlarda ve madenciliğin teşvik edildiği ülkelerdeki fırsatları araştıracağız. Bu meyanda MTA'nın yurtdışında madencilik faaliyetleri yapabilmesi yönünde çalışmalar yapacağız.

ENERJİ EYLEM PLANI

1. Elektrik ve doğalgaz faturalarını tüm maliyet kalemlerini gösterecek şekilde yapılandıracağız.

Mevcut durumda gizli kalemler içerecek şekilde tasarlanan faturaları, tüm maliyet kalemlerini gösterecek şekilde yeniden yapılandıracağız.

İdari düzenlemelerle dağıtım şirketlerinin faturalarda şeffaf ve anlaşılabilir bir şekilde tüm maliyet kalemlerini göstermesini sağlayacağız.

2. Elektrik tarife yapısını yalın ve anlaşılır hale getireceğiz, dar gelirli kesimlerin etkilenmemesini sağlayacak adımları atacağız.

Elektrik tarifeleri, yapılan son değişiklikler ile daha karmaşık hale gelmiştir. Tarife yapısı sadeleştirilmek durumundadır.

Tarife yapısını sadeleştirmeden önce dar gelirli ailelerin etkilenmemesi için nihai olarak DEVA Partisi'nin sosyal yardımlara ilişkin eylem planında yer alan Asgari Gelir Desteği programından bu aileleri yararlandırılacağız ve geçiş döneminde indirimli tarife gibi çözüm mekanizmalarını kullanacağız.

3. Elektrik piyasasını ve fiyat oluşum mekanizmalarını maliyet tabanlı ve serbest hale getireceğiz.

Kamunun elektrik ve doğalgaz piyasasındaki boğucu ağırlığını, piyasa oyuncuları marifetiyle serbest fiyat oluşumlarına fırsat tanıyacağı düzeye çekeceğiz. Kamu, enerji sektöründe aktif bir oyuncudan çok düzenleyen, teşvik eden ve denetleyen bir role bürünecek.

EPDK'nın piyasa tavan fiyatlarını enerji maliyetlerini dikkate alarak belirlemesini sağlayacak yasal düzenlemeyi yapacağız.

BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatındaki tekel konumunu kaldıran yasal düzenlemeleri yapacağız. Doğalgaz fiyatlarını serbest piyasa şartlarına 2 ila 3 yılda kademeli olarak getireceğiz.

4. Enerji maliyetlerini düşürerek tarım ve sanayi sektörlerine ivme kazandıracanız.

Etkin piyasa mekanizmaları ve vergi indirimleri ile enerji maliyetlerini düşürerek, tarım ve sanayinin ivme kazanmasını ve rekabet güçlerinin artmasını sağlayacağız. Böylece enerji sektöründe yatırımlar ve üretim artacak, rekabetçi yapı sayesinde tarım ve sanayi ürünlerinde tüketici fiyatları daha uygun hale gelecek, cari açık olumlu yönde etkilenecek.

Tarımsal kullanımda mazottan ÖTV almayacağız.

Rekabetçi piyasa yapısıyla elektrik üretiminin artması ve kaynaklarının çeşitlendirilmesi ile maliyet düşüşleri sağlayacağız.

Vergi sisteminin gözden geçirilerek fiyat mekanizmalarını bozucu etkilerini en aza indireceğiz.

Hidrokarbon arama ve sondaj faaliyetlerini çevre politikalarımız çerçevesinde hızlandıracanız.

5. Elektrikte kayıp-kaçak oranlarının düşürülmesini sağlayacak yeni düzenlemeler yapacağız, düzenli ödeme yapan son tüketici üzerindeki haksız yükü kaldıracanız.

Elektrikte kayıp-kaçak oranlarının düşürülmesi konusunu etkili şekilde yönetecek ve bu alanda elde edilen kazanımı doğrudan son tüketiciye yansıtacağız. Tarımsal sulamada yaşanan kaçak (bedeli ödenmeyen) kullanım ile mücadele ederken, bu olgunun kök nedeni olan tarımsal sulama yatırımlarını hızla ikmal edeceğiz. Evsel kayıp-kaçak önlemede Asgari Gelir Desteği programımız önemli bir önleyici unsur olacak.

Kayıp-Kaçak oranlarını dağıtım şirketleri ile işbirliği içinde azaltacağız.

Tarımsal sulama yatırımlarını hızla ikmal ederek kaçak kullanıma gerekçe teşkil etmesini ortadan kaldıracanız.

Dağıtım ve iletimde yatırımları arttırarak kayıpları azaltacağız.

Dar gelirli ailelerin elektrik giderlerini asgari gelir desteği çerçevesine alacağız.

6. Elektrik kesinti sayılarını AB standartlarına getireceğiz.

Elektrik dağıtım şirketlerinin yatırım, bakım ve arızaya müdahalede yaşattığı zafiyetleri gidereceğiz.

Ticari temelli uygulamalarının aynı zamanda hizmet kalitesi temelli uygulamalara etkin ve uygulanabilir şekilde dönüşümünü sağlayacağız.

Dağıtım şirketlerinin elektrik kesinti performansına göre ödül/ceza mekanizmalarını hayata geçireceğiz.

7. Genel olarak devlet yönetiminde karar süreçlerini kural-bazlı ve şeffaf hale getireceğiz.

Bu çerçevede öngörülebilir, rekabetçi, sürdürülebilir ve şeffaf enerji piyasaları oluşturma hedefini de gerçeğe dönüştüreceğiz.

Enerji piyasalarının tamamında gerçek mücbir sebepler dışında devletin müdahalelerine son verecek ve piyasaların öngörülebilir, rekabetçi, sürdürülebilir ve şeffaf bir yapıda olmasını sağlayacağız. Bu yaklaşımı istikrarlı bir şekilde piyasalara gerekli mesajları vererek sürdüreceğiz.

Piyasalara güven telkin eden mesajları ivedilikle vereceğiz.

Vadeli ve spot piyasalara işlerlik kazandıracacağız.

Piyasa oyuncuları arasında çalıştaylar yaparak iletişim ve şeffaflığı geliştirileceğiz.

8. Yatırımcıları caydıran, usulsüzlüğe ve yolsuzluğa zemin açan uygulamalarla

'Hukuki Güvenlik ve Belirlilik İlkesi'ni merkeze alarak mücadele edeceğiz.

Enerji yatırımları, yüksek maliyetli, uzun sürelerle yaygın, özellikli finansman kaynakları gerektiren ve büyük ölçekli yatırımlardır. Ancak, EPDK, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine aykırı olarak mevcut yatırımcıları mağdur eden, kazanılmış hakları gözetmeyen, yeni yatırımcıları sektöre girmekten caydıran kararları zaman zaman alabilmektedir. Bu tür EPDK kararları piyasaların öngörülemez hale gelmesine yol açmakta, üretimin ve rekabetin arttırılarak enerji giderlerinin azaltılmasını zorlaştırmaktadır. Nitekim, en son 11.08.2022 tarih ve 31920 sayı ile EPDK tarafından yayınlanan "Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" özü itibarıyla yenilenebilir enerji yatırımlarının önünü açacak yenilikler ve esneklikler yanında sektöre zarar verecek unsurları da barındırmaktadır.

Yatırımcıları caydıran, piyasalarda belirsizliği arttıran, enerji piyasasında üretimi ve rekabeti engelleyen, usulsüzlüğe ve yolsuzluğa zemin hazırlayan uygulamaları önlemek için 'Hukuki Güvenlik ve Belirlilik İlkesi'ni merkeze alacağız.

Teknik yeterliliği, sağlam finansmanı, ekonomik fizibilitesi ve Bakanlığın genel planlaması çerçevesinde uygunluğu olan yatırımların önünü açarak karmaşayı, uyuşmazlıkları ve belirsizlikleri mümkün olduğunca önleyeceğiz.

9. Kaynak çeşitliliğine büyük önem vereceğiz.

Türkiye'nin büyük ekonomik potansiyelini göz önünde bulundurarak, bütün birincil kaynaklardan rasyonel ve çevre ile uyumlu bir şekilde faydalanacağız.

Çevre politikaları ile uyumlu olmak şartıyla bütün birincil kaynaklar ile üretilen enerjinin piyasaya erişim mevzuatını sadeleştireceğiz.

10. Yatırım projeleri için kamulaştırma süreçlerini hızlı ve hukuka uygun yürüteceğiz.

Kamulaştırma gereken projeleri geliştirme hakkını girişimcilere açık artırma ile vereceğiz.

Kamulaştırma süreçlerinde yaşanan sorunları şeffaf ihale süreçleriyle ve vatandaş taşınmazlarının hakkaniyetli bedellerle kamulaştırılmasını sağlayan düzenlemeler ve uygulamalarla aşacağız.

Kamulaştırma süreçleri ihtiva eden ihalelerin tam şeffaflıkla yapılması yönünde kanunları ve uygulamaları gözden geçireceğiz.

Kamulaştırma bedellerinin adil olması için yargı yollarını etkinleştireceğiz.

11. Mevcut yasal çerçevenin lafzına ve ruhuna uygun olarak tanımlanmış görevleri dışındaki ETKB faaliyetlerine, topyekûn bir kurumsal yapılandırmayla son vereceğiz.

Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) yıllar içerisinde yetki ve sorumlulukları, kadroları, harcamaları ve çok sayıda şirketleri ve alt-kurumlarıyla belirli bir stratejiye dayanmaksızın genişleyen ve kaynak tüketen bir devlet aygıtı haline gelmiştir.

ETKB teşkilatlanmasını gözden geçirecek, yeniden yapılandırma ile kaynakları verimli kullanarak çalışmasını sağlayacak, personel yapısını güçlendireceğiz.

ETKB'nin faaliyet alanlarını ve bu alanlara ilişkin görev kapsamını yeniden tanımlayacağız.

Kurumsal anahtar performans ölçütlerini belirleyerek izlemeye alacağız.

12. Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı gibi piyasada rekabet eden kurumların bir kısım hisselerini öncelikle halka açıp şeffaflıklarını arttıracak, hisse değerini yükselterek uygun olanları özelleştireceğiz.

Devlet mülkiyetinde kalan enerji ve madencilik ile ilgili şirketlerin faaliyet alanlarının stratejik önemini ve doğal tekel konumunu dikkate alarak halka açıklık oranını arttıracamız, uygun olanları özelleştireceğiz. Bu süreci şeffaf, rekabeti arttırmaya yönelik ve halk yararına olacak şekilde yürüteceğiz.

BOTAŞ, TPAO ve devletin diğer büyük enerji şirketlerinin öncelikle kısmen halka açılmasını sağlayacak, bu şirketlerin şeffaf ve piyasa koşulları altında faaliyet yapmasını sağlayacağız.

Şirketlerin stratejik önemini ve doğal tekel konumunda olup olmadığını dikkate alarak 'altın hisse' ve benzeri usuller dahil halka açıklık oranını arttıracamız.

13. Sınır ötesi elektrik ve doğalgaz ticaretini geliştireceğiz.

Bölgesel bağlantı kapasitelerini arttırarak sınır ötesi elektrik ve doğalgaz ticaretini geliştireceğiz.

TEİAŞ'ın başka ülkelerle olan iletim kapasitesini arttıracamız.

Dışişleri Bakanlığı'nın koordinasyonu ile ilgili ülkelerle müzakereler yürüteceğiz.

Doğalgaz ithalatını BOTAŞ'ın tekelinden çıkartacağız.

Stratejik önemi ve ekonomik rasyoneli olan yeni boru hatları yapım projelerini hayata geçireceğiz.

14. Komşu ülkelerle bölgesel enterkonnekte elektrik ticaret sisteminin oluşmasında öncü olacağız.

Girişimcilerimiz için yeni pazarlara giriş imkânı sağlayacağız.

Her mal ve hizmette olduğu gibi elektrikte de serbest ticaret kazan/kazan sonuçlarının ortaya çıkması için komşu ve diğer bölge ülkelerle enterkonnekte sistemin geliştirilmesi büyük önem taşıyor. Ülkemiz konumu itibarıyla etrafında elektrik almaya veya satmaya hazır ülkelerle çevrilidir.

Bölge ülkeleri ile görüşerek ortak bir elektrik ticaret platformu oluşturacağız.

Müzakere süreçlerini karlı ticaret için elzem iletim kapasitelerini arttırama perspektifi ile yürüteceğiz.

Elektrik piyasa mekanizmaları ile ilgili geçiş sürecindeki ülkelere danışmanlık hizmeti sunacağız.

15. Hidrokarbon (Doğalgaz ve Petrol) arama, sondaj ve üretim faaliyetlerine sağlam esaslar çerçevesinde hız vereceğiz.

Hidrokarbon arama, sondaj ve üretim faaliyetlerini Türk Şirketleri liderliğinde ve özellikle münhasır ekonomik bölgelerimizde kaynak bulma amaçlı olarak yürüteceğiz. Ülkenin petrol ve gaz talebini göz önünde bulundurarak işbu faaliyetleri gerçekleştireceğiz. İdari süreçleri azami şekilde sadeleştirecek, yatırımcı haklarını koruyacağız. Mevcut sistemde âtıl kalan sahaların verimli ve etkin kullanılmasını sağlayacağız. Net-sıfır karbon salımı hedefimiz doğrultusunda gerçekleştireceğimiz faaliyetleri karbon yakalama ve AB karbon piyasaları ile bağlantılı olarak yürüteceğiz.

Özel şirketlerin arama ve sondaj faaliyetlerini güvenle yürütmesi için mevzuatı sadeleştirilecek ve bulunan kaynakların yararlanma haklarını garanti edeceğiz.

Akdeniz’de haklarımızı koruyarak münhasır ekonomik bölgeler ile ilgili uluslararası antlaşmaları tamamlayacak ve arama faaliyetlerini yoğunlaştıracacağız.

Ülkemizin jeostratejik konumundan faydalanarak uluslararası işbirliğiyle hidrokarbon boru hatlarının yapımına öncelik verirken Türkiye’nin enerji odağı olma potansiyelini değerlendireceğiz.

16. Gazdan Sıvıya (GtL) çevrim teknolojilerinin geliştirilmesini destekleyecek, ulusal ve uluslararası düzeyde yeni teknoloji şirketlerin ortaya çıkmasının yolunu açacağız.

Gazdan Sıvıya (GtL) çevrim prosesleri ile metan, karbon monoksit ve hidrojenden, Fischer-Tropsch ve benzeri prosesler ile sıvı sentetik yakıt ve Dimetileter (DME) üretimine dayalı teknolojileri destekleyecek ve yaygınlaştıracacağız.

GtL ile ilgili uzman personel yetişmesini sağlayacağız.

Hedef teknolojileri geliştirmeye yönelik uygun olan üniversitelerimizde enstitüler kuracağız.

Özel sektörün uluslararası ortaklarıyla beraber yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.

17. Doğalgaz tedarikini uygun koşullarda gerçekleştireceğiz.

Doğal gaz ihtiyacımızı etkin finansal yönetim, etkin müzakere, alım fiyatlarının sabitlenmesi, likit piyasalarda temsilcilik açarak emtia ticareti yapılması gibi araçlarla daha uygun maliyetlerle gidereceğiz. Doğalgaz ticaretinde bulunan özel sektörün önünü açacağız.

BOTAŞ'ın iletim ve dağıtım ile ticari faaliyetlerini ayıracağız.

Piyasaların sağlıklı işlemesi için şeffaflığı arttıracacağız.

Kapasite tahsis ve depo kullanım ihalelerini düzenli bir şekilde yapacağız.

Fiyatlardaki sübvansiyonları kaldıracak, dar gelirliilere Asgari Gelir Desteği sağlayacağız.

18. AB ile eşgüdüm içerisinde, en çok sayıda üçüncü ülkeyle en kapsamlı Serbest Ticaret Anlaşmaları ("STA"lar) imzalayacak, bunlara enerji ürünlerini dahil edeceğiz.

AB ile Gümrük Birliği'nin tekrar müzakeresi ve/veya başka ülkeler ile yapılacak STA'larda günümüz enerji teknolojilerindeki gelişmeleri de göz önünde bulundurarak enerji mal ve hizmetlerini dahil edecek ülkemize yeni iş sahaları kazandıracaktır.

AB ve diğer ülkeler ile STA müzakerelerini enerji odaklı yürüteceğiz.

19. Petrol rafinasyonu ve petrokimya teknolojilerinin geliştirilmesini destekleyecek, yeni teknoloji şirketlerinin ortaya çıkmasının yolunu açacağız.

Petrol rafinasyon ve petrokimya proses teknolojilerinin geliştirilmesi için ulusal şirketler desteklenecek, ülkemizde katma değer sağlayacak ve hidrokarbon kaynakları zengini komşu ülkelere rafineri ve petrokimya teknolojisi ihraç edeceğiz.

Petrol rafinasyonu ve petrokimyada uzman personel yetişmesini sağlayacağız.

Hedef teknolojilerde uzman enstitüler kuracağız.

Özel sektörün yabancı ortaklı yapılarla AR-GE ve iş birliği yapmasını teşvik edeceğiz.

Patent mekanizmalarını iyileştireceğiz.

Fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.

20. Ülkemizin artan su ve enerji ihtiyaçlarını eşanlı karşılayabilecek entegre deniz suyu arıtma ve elektrik üretim santrallerinin kurulmasına öncülük edeceğiz.

Ülkemizde tatlı su kaynaklarının uygunsuz ve aşırı kullanımına bağlı olarak ve zaman zaman yaşanan kuraklık dönemlerinde kullanım suyu ihtiyacımızı karşılamak amacıyla, deniz suyundan içme ve kullanım suyu üretim tesislerine yakın gelecekte ihtiyaç olacaktır. Özellikle bölgeler ve havzalar arası su iletiminde boru hatlarının yapılabilir olmadığı durumlarda anılan tesislerin kurulup işletilmesinin önünü açacağız.

Entegre su arıtma ve elektrik üretim santrallerine yatırım yapıp işletilebilmesi için kanuni mevzuatı gözden geçireceğiz.

Gerektiği hallerde bu tip tesislere teşvikler vereceğiz.

Toplam su kaynaklarımızın çevre ile bütünlük içinde ve havza bazında yönetimi ve diğer doğal kaynaklarla bütünleşik biçimde yapılmasına katkı sağlayacağız.

21. 2030'a kadar toplam elektrik üretiminde Hidro dışındaki yenilenebilir enerji kaynaklarının (GES+RES+JES+BES) payını en az %30'a yükselteceğiz.

Ülkemizde üretilen elektriğin toplam maliyetini düşürme, kaynak çeşitliliğini sağlama, ithal fosil yakıtlardan ziyade yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı santrallerden elektrik üretimini arttırma ulusal enerji güvenliğimiz için elzemdir. Yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi artış hızı çeşitli nedenlerle yeterli hız ve ivmeyi yakalayamamıştır. Mevcut potansiyelin üretime dönüştürülmesinde kamu yönetimi darboğaz olmaktan çıkartılmalıdır. Yapacağımız yasal ve idari düzenlemelerle serbest yatırımcıların önünü açacağız.

Yenilenebilir enerji kurulu güç hedefini revize edecek ve 2030'a kadar hidro hariç GES+RES+JES+BES'lerden üretilen elektriğin toplamdaki payını asgari %30'a gelecek şekilde planlayacağız.

2015 yılında 'askıya alınan' Lisans Yönetmeliği'ni tekrar canlandıracak, serbest yatırımcıların GES/RES/JES/BES projeleri geliştirmelerine fırsat verecek, üretimlerini serbest piyasada veya ikili anlaşmalar yoluyla son tüketiciye satmalarının önünü açacak şekilde mevzuatı düzenleyeceğiz.

YEKA yönetmeliğini, kamunun GES/RES'lere verdiği alım garantilerinin maliyetini düşürmek için daha rekabetçi şartlara getireceğiz ve elektrik depolama tesislerini ülkemizde yaygınlaştırmak için kapsama alacağız.

Lisanssız Üretim Yönetmeliği'nde, öz tüketimi için yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı santral kurmak isteyen yatırımcılara yönelik olarak ruhsat süreçlerini sadeleştirip kolaylaştıracacağız.

22. Ulusal şebekeye azami kapasitede GES ve RES bağlantısını sağlamak için elektrik depolama tesislerinin kurulumlarını hızlandıracacağız.

Üretim noktalarında GES ve RES gibi kesintili üretim yapan santrallere entegre olarak ve elektrik şebekesinde dengeleme ve yük kaydırma gibi vazifelerde kullanılmak üzere elektrik depolama tesislerini kurmak büyük önem taşımaktadır. Tüketim noktalarında çatı GES'lerin oluşturduğu dengesizlikleri bertaraf etmek üzere depolama tesislerinin yaygınlaşmasını sağlamak, azami kapasitede yenilenebilir enerji kapasitesini ulusal şebekeye zarar vermeden bağlamak için elzemdir. Öte yandan, 01.07.2022 tarihinde 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na torba yasayla "Depolama tesisi kurmayı taahhüt eden şirketlere depolama gücü kadar yarışma olmaksızın GES/RES ön lisansı verileceği" hükmü ilave edilmiştir. Kaynak israfını, masa başı projelerini ve yolsuzluk zeminini önlemek üzere depolama tesislerini teknik yeterliliği, uygun finansmanı ve ekonomik fizibilitesi olmayan, sadece imtiyaz elde etmek amacıyla kurmaya kalkışan girişimcilere lisans verilmesi hatasına düşülmemesi büyük önem kazanmıştır.

Elektrik depolama mevzuatını geliştirecek ve yatırımcıları bu tesisleri kurmaya teşvik edeceğiz.

İşletmede olan GES ve RES'lerde elektrik depolama tesisi kurulmasını teşvik için elektrik tarife yapılarında elektrik satış gelirlerini arttırıcı düzenlemeler yapacağız.

Elektrik depolama tesislerinin kurulumlarını hızlandırmak için KDV iadesi gibi teşvik mekanizmaları oluşturacağız.

Elektrik piyasası kapasite mekanizmasını elektrik depolama tesislerini de teşvik edecek şekilde gözden geçireceğiz.

Yeni kurulan binalarda elektrik depolama tesislerinin kurulmasını belli şartlarda zorunlu hale getireceğiz.

YEKA yönetmeliğini, elektrik depolama tesislerini zorunlu kılacak şekilde gözden geçireceğiz.

23. Akıllı Şebeke uygulamalarının önünü açarak yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik şebekesine entegrasyonunu geliştireceğiz.

Yenilenebilir enerji santrallerinin kesintili üretim yapmaları nedeniyle şebeke entegrasyonunu arttırmak için son nesil teknolojilerin kullanılması kaçınılmazdır. Analogdan dijitale geçmiş, anlık veri toplanabilen, uzaktan kumanda edilebilen sayaçlar, hücreler ve bunları dinamik olarak yönetebilen bir yazılım platformunu da içeren akıllı şebeke uygulamasını ikmal edeceğiz. Bakanlığın koyduğu ulusal hedef ve TEİAŞ sorumluluğunda sistem standartlarını belirleyecek ve elektrik şebekesinde yaygınlaşmasını sağlayacağız. Yerli sanayimiz geliştirmekte olan akıllı şebeke konusunda ihracat yapabilecek yetenekte yazılım, donanım ve sayaç firmalarını barındırıyor. Türkiye'yi bu teknolojileri ihraç eden bir ülke haline getireceğiz.

Bakanlığın hedeflediği yıllık GES ve RES kapasitelerini hayata geçirebilmek için santrallerin şebeke gereksinimlerine uygun tasarlanması ve işletilmesinin sağlanması ve gerekli tahmin, ölçüm ve kontrol sistemlerinin kurulmasında TEİAŞ'a sorumluluk yükleyeceğiz.

TEİAŞ'ın belli bir takvim içerisinde EDAŞ'lar ile de koordine olarak ulusal GES ve RES bağlantı kapasitelerini duyurmasını sağlayacağız.

Akıllı Şebeke Uygulamaları kapsamına giren sayaç, yazılım, donanım şirketleri ve startup'larına AR-GE destek programları oluşturacağız.

24. Yerli güneş paneli üretim fabrikalarını uluslararası alanda rekabetçi hale getirecek, yan sanayii teşvik edecek ve Türkiye'yi bu alanda ihracat yapar hale getireceğiz.

Serbest bölgede 2013'lerde kurulan ilk güneş paneli fabrikalarından bugüne 30'dan fazla panel üreticisi faaliyete geçmiştir. Bu üreticiler gümrük duvarları ve teşvik mekanizmaları ile korunmaktadırlar.

Üreticilerimizin ihracat pazarlarında rekabetçi hale gelmelerini sağlayacak yasal ve idari düzenlemeleri yapacak, teşvik mekanizmaları güncelleyecek ve gümrük duvarlarını üreticilerimizi zora sokmadan kademeli şekilde indireceğiz. Güneş paneli komponentleri yan sanayiini teşvik edeceğiz.

25. Yenilenebilir enerji santralleri ve elektrik depolama tesislerinde kullanılan ekipmanların yerli üretimini yan sanayileriyle beraber teşvik edeceğiz.

GES’lerde kullanılan inverter cihazları, elektrik depolama tesislerinin depolama hücresi, modül, inverter, konverter gibi katma değerli komponentlerinin yerli üretimini teşvik edecek, yenilenebilir enerji atağını cari açığı arttırmadan gerçekleştireceğiz.

Yenilenebilir enerji santralleri ve elektrik depolama tesislerinde kullanılan ekipmanların yerli üretimini yan sanayileriyle beraber teşvik edeceğiz.

26. Yenilenebilir enerji potansiyelimizi etkin şekilde hayata geçirmek için YEKDEM modelini güncelleyeceğiz.

YEKDEM mekanizması yenilenebilir enerji kaynaklarını teşvik etmek için geçici bir tür sübvansiyon aracı rolündedir. YEKDEM’in yeni piyasa şartlarına göre güncellenmesi sektör temsilcileri ve diğer paydaşlar ile istişare ederek uzun vadede kademeli olarak azaltılmalı ve bu mekanizmaya ihtiyaç kalmayacak sistemlere geçilmelidir.

YEKDEM’i değişen piyasa şartlarına ve fiyatlarına bağlı bir şekilde tekrar tasarlayacağız.

Zaman içerisinde kademeli olarak bu desteğe ihtiyacın kalmayacağı bir sisteme geçeceğiz.

27. Rezervuarlı barajların ve sulama kanallarının üzerine GES kurmanın önünü açacağız.

Kamu tarafından işletilen rezervuarlı barajların üzerine GES’ler kurarak arzın artmasını, enerji üretiminin istikrarlı hale gelmesini ve buharlaşmanın azalmasını sağlayacağız. Sulama kanalları üzerine güneş paneli kurulmasına yönelik çalışmalar yapacağız. Bu konularla ilgili mevzuattaki eksiklikleri gidereceğiz. Teknik problemlerin çözümüne yönelik detay mühendislik çalışmaları yaptıracağız, Ar-Ge faaliyetlerini destekleyeceğiz.

Kamu barajlarında ve sulama kanalları üzerinde güneş santralleri kurulması için mevzuatı güncelleyecek, bu yatırımları ihale edeceğiz.

Özel barajlarda ise spot piyasa fiyatlarını esas alan modeller ile bu tip ilave elektrik üretiminin önünü açacağız.

28. Yenilenebilir enerji santrallerinin tarım alanlarına ve tarımsal faaliyetlere olumsuz etkilerini yatırım aşamasından başlayarak önleyeceğiz.

Jeotermal yatırımlarının Aydın, Nazilli gibi incir üretiminin olduğu belirli bölgelerde tarımsal faaliyetlere olumsuz etkiler yaptığı görülmektedir. JES yatırımlarında re-enjeksiyon yapılmaması ve gereğinden fazla tarım arazisi işgal edildiği yönünde gözlemler mevcut. Yine Rüzgâr Enerji Santrallerinin arıcılık faaliyetlerini olumsuz etkilediğine dair bulgular var.

Yenilenebilir enerji santrallerinin tarım alanlarına ve tarımsal faaliyetlere yaptığı olumsuz etkileri belirleyerek gerekli önlemleri alacağız.

29. Paris İklim Anlaşması'nın hedefini ve gerekliliklerini yerine getirecek; Anlaşma prensipleri doğrultusunda 2050 yılı Net Sıfır Karbon Emisyonu hedefi koyacağız.

Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması hususunda enerji sektörü bazında somut adımlar atacağız. Sürdürülebilir kalkınma ilkesini benimseyerek emisyonlarımızı azaltacak ve düşük karbonlu ekonomi/enerji üretimi ilkesiyle büyüyeceğiz. Net sıfır emisyon hedefi koyarak iklim değişikliğine karşı öncü adımlar atan büyük ekonomiler arasında yer alacağız. Paris İklim Anlaşması kapsamında emisyon azaltım hedefini içeren Ulusal Katkı Beyanımızı sektörel bazda ve net sıfır hedefimiz doğrultusunda güncelleyecek; Anlaşma'nın periyodik raporlamalar dahil olmak üzere gerekli tüm koşulları sağlayacağız.

Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması için özel/özerk merkezi ve yerel idareler ile eşgüdüm içinde çalışacağız.

Paris İklim Anlaşması'nı uygulamakla sorumlu bir eşgüdüm kurulu oluşturacağız.

Paris İklim Anlaşması kapsamında Türkiye'nin alması gereken fonlara ulaşacağız.

Kömürden en geç 2040'ta çıkış hedefi için gerekli araştırma ve çalışmaları ikmal edeceğiz.

Kömürden çıkarken 'Adil Dönüşüm' ilkesiyle süreçte olumsuz etkilenecek yurttaşların kayıplarını telafi etmek amacıyla yeşil istihdam olanakları sağlayacağız.

30. Çevresel koşulları göz önüne alarak düşük veya sıfır karbonlu yakıtların ulaşımda kullanılabilmesi için mevzuatı hazırlayıp yürüteceğiz.

Karbondioksit salımını azaltmak amacıyla düşük karbonlu yakıtların özellikle kara ulaşımında yaygınlaşması adına altyapı ve mevzuat düzenleme çalışmalarını hayata geçireceğiz.

Düşük karbonlu yakıtlar kullanan demiryolu, kara ve deniz ulaştırma araçlarının yaygınlaşmasının önündeki idari engelleri kaldıracacağız.

31. Teknolojideki son gelişmeleri de dikkate alarak nükleer enerjinin karbonsuz ve kesintisiz güç sağlama potansiyelinden alım garantileri vermeden faydalanacağız.

İklim değişikliği ve küresel jeopolitik gelişmeler karbonsuz ve kesintisiz elektrik üretiminde nükleer teknolojilerin gelecekte de gündemde kalmayı sürdüreceğine işaret ediyor. Özellikle orta ve küçük ölçekli reaktörlere (SMR) dair çalışmalar çoğalıyor, yeni tip reaktörlerin geliştirilmesi ve uranyum dışında toryum gibi yakıtların potansiyelinin araştırılması yönünde faaliyetler hızlanıyor. Anılan konulardaki AR-GE' ve yatırımlar ülkemizde de desteklenmeli.

Küçük ve orta boy reaktörler (SMR) dahil nükleer santrallerin yapılıp işletilebilmesi için mevzuatı güncelleyeceğiz.

Toryum ve benzeri yeni nükleer yakıta dayalı teknolojilerin AR-GE çalışmalarını destekleyeceğiz.

Nükleer Denetleme Kurumu'nu teknik ve idari kadro olarak güçlendireceğiz.

32. Ulaşımda elektrik ve hidrojen dönüşümünü gerçekleştireceğiz.

Ulaşımda Elektrik ve Hidrojen Dönüşümü Master Planı'nı hazırlayarak tüm ülke genelinde karayolu ve demiryolu taşımacılığında elektrik ve hidrojen kullanan araçları yaygınlaştıracacağız. Kademeli olarak ilgili altyapı yatırımlarını gerçekleştirecek ve şarj istasyonlarının kurulumunu teşvik edeceğiz. Aynı şekilde deniz ve hava araçlarında da hidrojenin ve amonyak gibi farklı formların önünü açacağız.

Elektrik ve Hidrojen Dönüşüm Master Planı'nı hazırlayıp uygulamaya başlayacağız.

Hidrojen üretim, depolama ve kullanım teknolojileri ile ilgili AR-GE, pilot tesisleri ve diğer yatırım projelerini teşvik edeceğiz.

Hidrojene ve elektrikli ulaşım araçlarına geçişi kolaylaştırmak için mevzuatı uyarlayacağız.

Doğal gaz boru hatlarına hidrojen karışımı için çalışmaları tamamlayacağız.

Elektrik şarj istasyonları için yönetmelikleri iyileştireceğiz.

33. Şehir ve bölge ısıtması için jeotermal kaynakların kullanılabileceği sahaları tespit edeceğiz.

MTA tarafından amaçsal uygunluğu tespit edilen jeotermal kaynakların şehir ve bölge ısıtmasında kullanılması temiz enerji ve enerjide dışa bağıllık konularında avantaj sağlayacaktır. Böylece yerleşim yerlerinin ısıtılmasına uygun kaynak potansiyeline sahip illerdeki jeotermal sahalar yerinde değerlendirilmiş ve mahalli ekonomiye doğrudan katkı sağlamış olacaktır.

İlk elde bugüne kadar toplanmış bulunan jeotermal sondaj bilgilerini değerlendirerek şehir ve bölge ısıtması yapılabilecek alanları belirleyeceğiz.

Bir pilot uygulama alanı seçerek ilgili yerel yönetimin yatırım çalışmasını her yönüyle destekleyeceğiz.

Uygulama sonuçlarına göre jeotermal kaynakların ısıtmada kullanımının uygun bölgelerde yaygınlaşması için gerekli altyapı ve mevzuat çalışmalarını ikmal edeceğiz.

34. Batarya ve diğer enerji depolama yöntemleri ile karbon yakalama, kullanma ve depolama (CCUS) teknolojilerini geliştireceğiz.

Yenilikçi enerji depolama ile ilgili donanım ve yazılım teknolojilerine ait AR-GE faaliyetlerinin önünü açarak bu alanda öncü duruma geleceğiz. İdari süreçleri kolaylaştırarak yeni teknolojilerin süratle piyasalara intikalini sağlayacağız.

Batarya, enerji depolama, karbon yakalama, kullanma ve depolama (CCUS) ile ilgili uzman personel yetişmesini sağlayacağız.

Hedef teknolojileri geliştirilmesi için üniversiteler bünyesinde ve/veya bağımsız enstitüler kuracağız.

Bu teknolojilere yatırım yapan ve bu teknolojileri kullanan şirketlere vergisel veya finansal destek sağlayacağız.

Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda çalışmasını teşvik edeceğiz.

Patent mekanizmalarını ve fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.

35. Hidrojen teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında öncü olacağız.

Hidrojen teknolojilerinin AR-GE süreçlerine destek olarak ülkemiz şirket ve üniversitelerinin bu konularda öncü olmasını sağlayacağız. Hidrojene geçiş süreci böylece ülkemiz için önemli bir katma değer kaynağı olacaktır.

Hidrojen teknolojileri ile ilgili uzman personel yetişmesini sağlayacağız.

Hedef teknolojileri geliştirilmesi için üniversiteler bünyesinde ve/veya bağımsız enstitüler kuracağız.

Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.

Patent ve fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.

AB'nin hidrojen AR-GE fonlarından yararlanılabilmesini kolaylaştıracacağız.

36. Küçük ölçekli biyogaz tesislerini yaygınlaştıracacağız.

Enerji ve gübre üretiminin yanı sıra çevre ile uyumlu atık yönetiminde büyük fayda sağlayan biyogaz tesislerinin küçük ölçekte de yaygınlaşmasının önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.

Biyolojik atıklarının biyogaz tesislerinde değerlendirmesinin önündeki idari engelleri kaldıracacağız ve gerekli teşvikleri sunacağız.

Uygun yerlerde biyogaz tesislerinin kurulması için hukuki çerçeve oluşturacağız.

37. Karbondioksit depolamaya uygun jeolojik yapılarımızı belirleyip kullanıma açacağız.

Avrupa karbon piyasalarından kaynak girişi sağlayacağız.

Karbon depolama ile hem ülkemizin Paris İklim Anlaşması yükümlülüklerini yerine getirmesini hem uluslararası karbon piyasalarından gelir elde etmesini sağlayacağız. Bu şekilde mavi hidrojen ve amonyak üretiminin önünü açarken geçiş dönemi için düşük karbonlu yakıtlarının kullanılmasının devamını sağlayacağız. (Mavi, üretim sürecinde çıkan CO2'nin yer altında depolanması kaydıyla fosil yakıtlardan üretilen hidrojen ve o hidrojenden üretilen amonyakın temsili rengidir. CO2 depolanmıyor, havaya salınıyorsa, temsili renk doğalgazdan üretim için gri, kömürden üretim için kara oluyor.)

Ulusal karbon borsasını kuracak ve uluslararası benzer borsalar ile bağlantılı çalıştıracacağız.

MTA ve diğer kuruluşlarının ortak çalışması ile uygun karbon depo formasyonlarını (jeolojik yapıları) tespit edeceğiz.

Ulusal karbon boru şebekesinin kurulması için mevzuat hazırlayıp yürüteceğiz.

38. Orta ve uzun vadede içten yanmalı motor yerine elektrikli araçları ikame edecek Geçiş Planı kapsamında elektrik üretim ve dağıtım altyapısının güçlendirilmesini sağlayacağız.

Türkiye'de motorlu araç üretiminin ve kullanımının belli bir takvim içinde elektrikli modellere geçişi için, otomotiv sektörüne yönelik kapsamlı bir geçiş planı hazırlayacağız. Anılan plan uyarınca enerji sektörünün hızlı bir şekilde yeni duruma hazırlıklı hale gelmesini sağlayacağız.

Enerji iletim ve dağıtım altyapısının yaygın elektrikli araç kullanımına hazır olması için ilgili şirketlerce gerekli yatırımların yapılmasını sağlayacağız.

Elektrik üretim projeksiyonlarını bu kapsamda oluşacak ilave elektrik talebini gözönünde bulundurularak güncelleyeceğiz.

39. AB ile Enerji Faslı'nı açacak, faslı kapamanın teknik gereklerini yerine getireceğiz.

AB Enerji Faslı'nı bütün detayları ile müzakere etmek ve gereğini yerine getirmek için kapsamlı çalışmalar yapacağız. Bütün devlet kuruluşlarının bu yönde ilerlemesi için hızlı bir şekilde gerekli reformları yapacağız.

AB Enerji Faslı'nın detaylı uygulanması için koordinasyon kurulu oluşturacağız.

Gerekli hukuki düzenlemeleri hayata geçireceğiz.

AB ile siyasi şartlar uygun olduğunda da bu faslı kapatacağız.

40. Enerji yatırımlarında ÇED uygulamasını AB standartlarıyla uyumlulaştıracacağız.

Enerji yatırımlarında doğayı ve insanı olumsuz etkileyen, şeffaf yürütülmeyen ve formalite olarak görülen ÇED mekanizmalarının bilimsel, şeffaf ve adil bir şekilde uygulanması için tüm mevzuat ve süreçleri gözden geçireceğiz.

ÇED süreçlerini en yüksek uluslararası standartlarda yürüteceğiz.

"ÇED gerekli değildir" kararlarını sınırlandıracağız. Bu tip kararları sadece yetkin ve liyakatli kurumlar istisnai durumlarda verebilecek.

Yöre halkının ve ilgili STK'ların görüşlerinin ÇED süreçlerine yansımaları sağlayacağız.

ÇED raporlarının hazırlama sürecinin iyileştirilmesini ve rapora göre verilen taahhütlerin denetlenmesini etkin hale getireceğiz.

41. İklim krizi ile mücadelede 'Karbon Fiyatlaması' sistemini kuracağız.

Karbon fiyatlaması sisteminden elde edilecek gelirler şirketlere temiz teknolojileri kullanmaları için teşvik ve vatandaşlarımızın sağlık harcamalarına destek için kullanılacaktır. Bu sayede AB'ye karbon sınır vergisi ödemek yerine, karbon salımı için yapılan vergi ödemelerini ülkemiz içinde tutacağız.

Halihazırda Dünya Bankası'ndan alınan fonlarla yürütülen Karbondioksit salımı ticaret mekanizmasının kurulum çalışmalarını tamamlayacağız.

Mekanizmanın kurulmasıyla elde edilecek gelirlerin temiz teknolojilerin teşvik edilmesi için kullanılmasını sağlayacağız.

42. Yeşil vergileme uygulamalarını hayata geçireceğiz.

Yeni çevre vergileri konulması, mevcut vergilerin çevreye uygun hale getirilmesi, çevreyi olumsuz etkileyen sübvansiyonların ve vergilerin tedricen kaldırılması veya değiştirilmesini sağlayarak yeşil vergileme uygulamalarını güçlendireceğiz.

Yeşil vergilemeye geçiş sürecini her yönüyle başlatacağız.

43. İş sağlığı ve güvenliği kurallarının uluslararası standartlarda bütünüyle uygulanmasını sağlayacağız.

Tüm enerji sektöründe iş sağlığı ve güvenliği İSG kurallarının uluslararası standartlarının ülkemizde uygulanmasını sağlayacağız. Çalışanların güvenliği konusunda taviz vermeyecek, ülkemiz pratiklerini AB standartlarına kısa sürede ulaştıracacağız.

Mevcut kanunları gözden geçirerek günün şartlarına ve uluslararası gstandartlara göre güncelleyeceğiz.

Şirketlerin yöneticilerinin ve kimi durumlarda sahiplerinin, bu konuda tam sorumluluğu üstlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapacağız.

Farkındalığı arttırmak için yoğun eğitim ve tanıtım kampanyaları yürüteceğiz.

44. Mühendislik şirketlerinin finans kaynağına ulaşamayan müşterileriyle enerji verimliliğini arttırmayı ve oluşan tasarrufun paylaşımını sağlayan modelleri destekleyeceğiz.

Vatandaşın çok uygun koşullarda binalarını yalıtarak hem tasarruf etmesini hem ülke ekonomisine katkı sağlamasını temin edeceğiz. Bu konuda bugüne kadar yürütülen çalışmalarını hızlandıracağız.

Mühendislik servisi veren firmalarla finansa ulaşamayan hanelerin enerji tasarrufu yapmasını teminen geliştirilecek iş modellerinin önündeki hukuki ve idari engelleri kaldıracacağız.

Anılan modellerde iş yapılmasına özel finans destekleri tasarlayacağız.

İşbu modellerin yaygınlaşması için kampanyalar yürüteceğiz.

45. Enerji verimliliği odaklı imar düzenlemelerini hayata geçireceğiz.

Yeni binaların enerji verimi odaklı yapılmasını temin edeceğiz. Ayrıca mevcut bina stokunun kademeli fakat kararlı bir şekilde daha verimli bir hale getirilmesini sağlayacağız. Süratle bütün binaların mevcut sistemde en az C sınıfına denk gelen seviyeye ulaşmasını sağlayacağız. Binaların yalıtımı dışında otomasyon ile daha verimli ısıtılmasını/soğutulmasını teşvik edeceğiz.

Binalarda mevcut uygulama sorunlarından hareketle enerji verimliliğini teşvik edici yeni düzenlemeler getireceğiz.

Mevzuatı binaların enerji verimli yapılması yönünde geliştireceğiz ve kuralları tavizsiz uygulayacağız.

Binaların enerji kimlik belgesi ile değerlendirilme sistemini geliştireceğiz ve daha iyi uygulanmasını sağlayacağız.

Yeni binalarda ve sitelerde belli kriterlere göre GES'leri ve elektrik şarj istasyonlarını zorunlu hale getireceğiz.

Yeni binalarda doğalgaz yerine elektrikle ısınma, elektrikli ocak ve kazanları teşvik edecek ve böylelikle yeni binaların elektrik kaynağına dayalı olmasını hızlandıracacağız.

46. Enerji verimliliği konusunda tüm ülke çapında seferberlik başlatacağız.

Enerji verimliliği konusunda tüm paydaşların katılımıyla iyi uygulama örneklerini de dikkate alarak seferberlik başlatacağız ve süreci titizlikle takip edeceğiz.

Enerji verimliliğini arttıran projelere teşvikler vereceğiz.

Kamu kuruluşlarını enerji verimliliği karnesi üzerinden değerlendireceğiz.

Dağıtık, kojenerasyon, trijenerasyon ve yerinde elektrik üretimini idari yönden kolaylaştıracacağız ve teşvik edeceğiz.

47. Nüfusun büyük çoğunluğunun yaşadığı bölgeleri göz önünde bulundurarak kalıcı yaz saati uygulamasını sonlandıracağız.

Kalıcı yaz saati uygulaması dikkate değer bir enerji tasarrufu sağlamadığı gibi halkımız tarafından memnuniyetle karşılanmadı ve Avrupa ülkeleriyle uyumsuzluğa yol açtı. Anılan uygulama ile Türkiye'nin en doğusundaki meridyene denk gelen saat dilimine geçilmiş oldu. Halbuki nüfusun büyük çoğunluğuna daha uygun olan UTC +3 saat dilimidir. Bu uygulamayı sonlandıracak, karanlıkta ulaşımı en aza indireceğiz.

Kalıcı yaz saati uygulamasını sonlandıracağız.

Mesai ve okul saatlerinin başlangıç ve bitiş saatleri ile ilgili bölgesel esneklik sağlayacak, kararları valilikler ve belediye başkanları ile beraber yürüteceğiz.

48. İlkokuldan itibaren enerji tasarrufu, su kaynaklarının önemi ve yenilenebilir enerjinin önemine binaen Kaynak Kullanımı ve Enerji Verimliliği derslerini müfredata ekleyeceğiz.

Erken yaşta farkındalık oluşturarak, gelecek nesillerin genelde kaynak kullanımına, özellikle su kullanımı ve enerjiye bakış açısını pozitif yönde geliştirmeye öncelik tanıyacağız.

İlk ve orta öğretim müfredatına Kaynak Kullanımı ve Enerji Verimliliği dersleri koyacağız.

Erken okul çağında su ve enerji tasarrufu üzerine ilgi ve bilinç oluşturmak için ülke çapında proje yarışmaları düzenleyeceğiz.

Öğretmenler için eğitimler organize edeceğiz.

TÜBİTAK bağlantılı projeler ve yarışmalar düzenlenmesi için ilgili kurumların entegrasyonunu sağlayacağız.

49. Üniversitelerde Enerji Mühendisliği bölümlerinin açılmasını sağlayarak enerji uzmanlarının yetişmesini sağlayacağız.

Belirli ölçekteki sanayi, ticaret ve ulaştırma işletmelerinde, kamu kurumlarında, denetim, projelendirme, ölçme ve kontrol görevlerinde Enerji ve Tabi Kaynaklar Bakanlığı'na karşı sorumlu olarak, belirli aralıklarla vize sınavına tabi tutulacak enerji mühendislerinin çalışmasını zorunlu hale getireceğiz.

Yurtdışı üniversitelerin enerji mühendisliği eğitimlerine eşdeğerde eğitim ve YÖK akreditasyonu getireceğiz.

Enerjinin tüm alt bilim alanlarına özel, yüksek lisans bölümlerinin açılmasını sağlayacağız.

Üniversite-Sanayi iş birliği çerçevesinde enerji projelerinin AB kaynakları ile buluşturularak ticarileştirilmesini organize edeceğiz.

Madencilik Eylem Planı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Temel Düzenlemeler	İş Sağlığı ve Güvenliği ile Çevre duyarlılığını ön planda tutarak 'Sorumlu Madencilik İlkeleri'ni Belirleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü (MAPEG), Maden Fakülteleri, Çevre STK'ları, TMMOB, Sektör Temsilcisi Dernekler ve Sendikalar	İdari Düzenleme	"Önce İnsan, Önce Çevre" duyarlılığını ön planda tutularak sektörün tüm paydaşları ile beraber "Sorumlu Madencilik İlkeleri" belirlenmeli, Çevre, İş Sağlığı ve Güvenliği ile maden kaynaklarının değerlendirilmesi arasında uluslararası normlarda bir uyum sağlanmalıdır. Ülkede üretim, istihdam ve ekonomik refah için maden mevzuatının belirli bir çerçeveye oturtulması, öncelikle paydaşlarca mutabık kalınan madencilik ilkelerinin güncel şartlarda belirlenmesine dayandırılmalıdır.	Madencilik sektörünün önde gelen ülkelerini, özellikle Kanada, ABD, Almanya ve Avustralya örnekleri inceleyip, sektörün faaliyetlerini tartışmaların odağı olmaktan çıkarmak için kuşatması gereken "Sorumlu Madencilik İlkeleri'ni" oluşturacağız.	180 Gün
						Bu konuda Dünya'nın önde gelen kuruluşlarından Avustralya Madencilik Derneği (Association of Mining and Exploration Companies -AMEC); Kanada Madencilik Derneği (Mining Association of Canada – MAC) gibi kuruluşlarla, madencilik faaliyetlerinin finansmanı için önkoşul çerçevesi çizen EBRD – Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası Madencilik Politikaları İlkeleri'nden geniş ölçüde yararlanacağız.	180 Gün
	3213 Sayılı Maden Kanunu'nu yeni baştan yazacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, MAPEG	Yasal ve İdari Düzenleme	1985'ten bu yana yapılan 23 değişiklikle yamalı bohçaya dönen Maden Kanunu güncel şartlarda ihtiyaca cevap vermek bir yana sektörde yaşanan sorunlara kaynaklık etmektedir. TMMOB Maden Mühendisleri Odası, TEMA Vakfı, ilgili işçi ve işveren Sendikaları ile ciddi çalışmalar bulunan akademiya dahil tüm paydaşların katılımıyla uluslararası normlara ve her maden grubunun ayrı ayrı ihtiyaçlarına cevap verecek yeni bir maden yasası yazımı kaçınılmaz hale gelmiştir. Maden Kanunu'nda bugüne kadar yapılan değişiklikler bütünsellikten yoksun olup zamanla ortaya çıkan tekil talepleri karşılarken ilgili diğer kanunlarla uyumu da yeterince gözetmekten uzaktır. Kanun ve yenilenecek yönetmelik ülkemizin "Orman, Su ve Tabii Kaynaklarını" kuşatan bir perspektifle doğal kaynakların en etkili kullanımı ve uygulamalardaki denetimin en hızlı sonuca ulaştırılması konusunda azami faydayı sağlamalıdır. Hem madencilik faaliyetlerinin kontrolünü hem çevresel etkileri, orman gibi, su gibi hayati kaynaklarımızın korunmasını etkili bir eşgüdümle yönetmek, bürokrasiyi azaltıp madenciliğe ve madenciliğin önünü açmak hedeflenmelidir.	3213 Sayılı Maden Kanunu'nu yeni baştan kaleme alacağız.	360 Gün
						Madencilik Faaliyetleri Uygulama Yönetmeliği ve ilgili diğer yönetmelikleri yeni Maden Kanunu'na göre uyarlayacağız.	360 Gün ve Devamında
						Yapılacak düzenlemede paydaşların katkılarıyla belirleyeceğimiz Sorumlu Madencilik İlkeleri'ni kılavuz edineceğiz.	360 Gün
						Yapılacak Düzenlemede Orman Kanunu, Çevre Kanunu, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Mera Kanunu ve diğer ilgili kanun ve yönetmeliklerle mevcut çelişkileri gidereceğiz. Açık ve şeffaf bir kanun hazırlayacağız.	360 Gün
						Mevzuatı sadeleştirerek bir bütün olarak ülke yararına projelerin ve işletmelerin önünü açacağız. Maden ruhsatlarının verilmesini Cumhurbaşkanlığı'ndan alıp tekrar ETKB MAPEG sorumluluğuna vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Mermer-Doğal Taş Madenciliği, Agregat Madenciliği, Kömür Madenciliği, Metalik Madenlerin işletilmesi birbirinden çok farklı süreçlere ve çevresel etkilere sahiptir. Madenciliği en üst seviyede, en yüksek katma değere sahip olacak şekilde yapabilmek ve çevresel etkilerini en iyi şekilde düzenleyebilmek için mevzuatta maden gruplarına özgü düzenlemeler yapacağız.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Temel Düzenlemeler	Maden işletmelerindeki Yetkilendirilmiş Tüzel Kişiliklerin (YTK), Daimî Nezaretçilerin ve İş Güvenliği Uzmanlarının mesleki bağımsızlığını ve iş güvencesini yasal teminat altına alacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı + MAPEG	Yasal ve İdari Düzenleme	Kaynak tuzlaları hariç olmak üzere maden ruhsat sahalarındaki işletme faaliyetleri maden mühendisi nezaretinde yapılır. Maden ruhsat sahalarındaki işletme faaliyetlerinde asgari bir maden mühendisi daimî olmak üzere işletme tekniği, büyüklüğü ve yapısal durumu göz önüne alınarak diğer meslek disiplinlerinden de mühendis istihdam edilmesi zorunludur. Daimî nezaretçilere bir nevi İSG sorumluluklarının yüklenmiş olması, yani Maden Yönetmeliği ile daimî nezaretçinin görevinin "Daimî nezaretçi iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili alınan tedbirlerin uygunluğunu denetler." şekline tanınması İSG sorumlulukları ile işletme hedefleri arasında bulanıklık yaratabilmektedir. Daimî nezaretçi ve İSG uzmanı pozisyonlarının net çizgilerle birbirinden ayrıştırılması, bu alanlardaki yetkilendirmelerin nesnel koşullarda 'ahbap-çavuş' ilişkilerinden arınmış amaca matuf hale getirilmesi elzemdir. Ayrıca, gerek daimî nezaretçi ve/veya gerek iş güvenliği uzmanlarının serbestçe ve korkusuzca çalışabilmeleri ve sağlıklı bir biçimde mesleklerini yapabilmeleri için, ücretlerinin işverenler tarafından değil de kaynağı işverenler tarafından sağlanan fondan ödenerek istihdamı sağlanmalıdır. Daimî nezaretçi ve/veya İş güvenliği uzmanlarının rahat ve objektif kontroller yapabilmelerinin önü bu şekilde açılarak bağımsızlıkları artırılmalıdır. İSG uzmanlarının aldığı resmi maaşlarından bir kısmını açıktan işverene iade ettiğine dair iddiaların temelsiz kalması büyük önem arz etmektedir.	Madencilik mevzuatı ve İSG mevzuatı arasında uyumsuzluk yaratan bir hüküm olan daimî nezaretçilere yüklenen denetim sorumluluğunun etkisizleştirilmesini gidereceğiz.	180 Gün
						Daimî nezaretçi ve İSG uzmanlarının pozisyonlarını net bir biçimde tanımlayarak, ilgili kanunlar nezdindeki dayanak eksikliğini ve İSG sorumluluğuna dair bulanıklığı ortadan kaldıracaktır.	180 Gün
						Yetkilendirilmiş Tüzel Kişilik temsilcisi mühendis, daimî nezaretçi ve/veya İSG uzmanlarının iş güvencesini ve bağımsızlığını maliyeti işverenlerce karşılanacak bir fondan dağıtarak sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Daimî nezaretçi eğitimlerinin MAPEG tarafından taşeron firmalara yaptırılmasını mercek altına alacak, bu konuda uzman olan meslek odaları tarafından da eğitimlerin verilmesinin önünü açacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Madencilik sektörü başta olmak üzere İSG uzmanlığında branşlaşmaya gidilmesi konusunu gündeme alıp iş güvenliği uzmanlarının branşlarına çok yakın olan alanlarda görev yapması konusunu bir sonuca bağlayacağız.	360 Gün
	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü kadrosunu güçlendireceğiz.	"Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı"	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı + Çevre ve İklim Değişikliği Bakanlığı + MAPEG	İdari düzenleme + İdari faaliyetler	MAPEG'in ülke sathında tüm madencilik faaliyetlerini ayrıntılı olarak denetleme imkanlarından yoksun olduğu gözlemlenmektedir. Bu zafiyet ile maden kazaları arasında ilişki olması olasıdır. Özellikle işletmelerde ani üretim kapasitesi artışı ile karşılaşıldığı durumlarda ve/veya yüksek kapasitede çalışmakta olan kapalı işletmelerde MAPEG denetiminin yeni bir yapıya kavuşturulması elzem görünüyor.	MAPEG'in yeniden yapılandırılması ve madencilik faaliyetlerinin belirli yoğunluğa ulaştığı seçilmiş bölgelerde taşra teşkilatı kurulması konusunu irdelleyeceğiz ve gereğini yapacağız.	360 Gün
						Üretim artışı lisansı için MAPEG bünyesinde yeni bir birim ihdas edip belirlenmiş kapasitenin üzerinde üretim yapan ve/veya son 3 yıl gerçekleşen üretim miktarının üzerinde üretim yapmayı planlayan tüm kapalı işletmeler için 'ilk onay' daha hassas süreçlere bağlayacağız ve yürümekte olan üretim sürecinin bir parçası olarak 'online' denetim usulü getireceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Kapasite artışlarının ve/veya ani üretim artışlarının gerektirdiği altyapı yatırımlarının yapılmasını teminat altına alacağız.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Temel Düzenlemeler	Sektördeki üretim baskısı sorununu ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	MAPEG + TMMOB + ilgili işçi ve işveren Sendikaları	Yasal ve İdari Düzenleme	2010 yılında 3213 Sayılı Maden Kanunu'na "İşletme projesine aykırı faaliyette bulunulması ve faaliyetlerin can ve mal güvenliği açısından tehlikeli bir durum oluşturduğunun tespit edilmesi halinde maden üretimine yönelik faaliyetler durdurulur." cümlesi eklenmişti. Ancak 18.02.2015 tarihinde yayımlanan 6592 sayılı Maden Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile "can ve mal güvenliği" ibaresi kaldırılarak fıkra "İşletme projesine aykırı faaliyetlerin işletme açısından tehlikeli olduğunun tespit edilmesi hâlinde tehlikeli durum giderilinceye kadar üretim faaliyetleri doğrudan durdurulur." şekline dönüştürüldü. Bu meyanda birçok husus dahil olmak üzere, mesela fazla üretim için baskı yapılması artık faaliyetlerin askıya alınması için bir gerekçe olarak sayılıp sayılmayacağına dair nesnel ölçütler bulunmadığı veya nasıl izleneceğine dair herhangi bir gösterge tanımlanmadığı için, bu hükmün pratikte nasıl uygulanacağı belirsizlik içermektedir.	Sektörde üretim baskısı nedeniyle işçi sağlığı ve iş güvenliğinin riske atılmasının önüne geçmek için etkili düzenlemeler yapacağız. Bu düzenlemeleri yaparken dünyadaki iyi uygulamalardan yararlanacağız.	360 Gün
						Madencilik faaliyetlerini i) Açık İşletmeler, ii) Cevher İşleme Tesisleri ve iii) Kapalı işletmeler olarak ayrı ayrı ele alıp, özellikle yüksek kapasitede çalışan iii. grup işletmelerin yıl başında MAPEG'e verdikleri üretim miktarı ve işletme yöntemi ile ilgili taahhüt ihlallerine caydırıcı yaptırımlar getireceğiz.	360 Gün
						Devletin kömür yardımları uygulaması nedeniyle üretim baskısı olup olmadığını bağımsız uzmanlar eliyle araştıracağız ve gereken önlemleri tavizsiz uygulayacağız.	180 Gün ve Devamlı
	İşletme Güvenliği Sigortasını kapalı ve/veya yüksek riskli işletmelerde zorunlu hale getireceğiz. Mevcut Ferdi Kaza Sigortası uygulamasının 3. göz olarak ayrıca etkin bir denetim unsuru olmasını sağlayacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	İdari Düzenleme	Sigortacılık sektörünün maden işletmelerinin özellikle İSG işlevleri açısından denetiminde etkin rol almasının sağlanması, çıkar çatışmaları sonucu oluşabilecek ihmal ve eksikliklerin giderilmesinde rol oynayabilir. Ferdi Kaza Sigortası poliçelerinin sigorta şirketlerinin 3. göz olarak denetim unsuru haline gelmesi bakımından içeriğinin uyarlanması elzemdir.	Maden işletmelerinin risk analizlerinin bağımsız kuruluşlarca yeniden derlenip özellikle yüksek risk öngörülen kapalı işletmelerde işletme güvenliği sigorta sistemini zorunlu hale getireceğiz. Bu şekilde işletmeyi sigortalayan bağımsız firmanın denetimini mümkün kılacağız.	180 Gün
						"Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası" düzenlemesinin üçüncü göz olarak ocakların denetlenmesinde etkin rol oynamasını sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Temel Düzenlemeler	Madencilğe Kapalı Alanları Belirleyeceğiz	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + Turizm ve Kültür Bakanlığı + Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü + Çevreci STKlar + Madenci Dernekleri + Meslek Odaları	Yasal ve İdari Düzenleme	Yaşanan iklim değişikliği etkilerinden sakınma, biyolojik çeşitliliğin sürdürülmesi, su kaynaklarının muhafazası, güvenli gıdaya erişim ve benzeri muhtelif konular insan sağlığı, refahı ve esenliğine dair teyakkuza olmayı zorunlu hale getirmiştir. Madencilik faaliyetlerinin ekosistemde tahribata yol açtığı, sosyo ekonomik ve kültürel yaşamda kalıcı ve telafisi mümkün olmayan kayıp ve zararlara neden olduğuna dair ciddi tartışmalar yaşanmaktadır. Dünya Miras Komitesi (World Heritage Committee) raporları ile ileri sürülen madencilik faaliyetlerinin tarihi ve doğal alanlar için iklim değişikliğine dair sorun yarattığı savı ve çevreci kuruluşların iddiaları sonrasında 'Madencilğe Kapalı Alanlar' tartışması başlamıştır. Bu kavram, tüm canlılar nezdinde bugün ve gelecekte sağlıklı yaşam hakkına saygılı, ekonomik ve ekolojik olarak sürdürülebilir hakkaniyetli bir yaşam için doğa, tarım ve kültür mirası alanların yasalarla istismara kapatılması ve bu meyanda madencilik faaliyetlerinin anılan yerlerde yasaklanmasını ifade etmektedir. Madencilğe Kapalı Alanlar konusu uluslararası ve özel finans kuruluşları tarafından da maden yatırımlarının finansmanında dikkate alınır hale gelmiştir.	Madencilğe Kapalı Alanlar konusunda ilgili paydaşları bir araya getirerek çalıştay yapacağız.	360 Gün
	Madencilik faaliyetleriyle bozulan arazilerin rehabilitasyonunu güvence altına alacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	Yasal ve İdari Düzenleme	Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan arazilerin doğaya yeniden kazandırılması konusu ciddi tartışmalar yaratmaktadır. Tahripkâr madencilik uygulamaları, başarılı rehabilitasyon uygulamalarının yeterince görülmemesi, denetim eksiklikleri ve yaptırımların uygulanmasındaki zafiyet sektörün gelişmesinin önünde engel olarak durmaktadır. Madencilik için kaçınılmaz olarak üzerinde durulması gereken rehabilitasyon konusunun sektör çapında bir mekanizma kurularak çözümünü yolunda özgün yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Madencilik faaliyetleri başlamadan ilgili işletmenin dahil olacağı bir mekanizmanın kurularak madencilik faaliyeti başlamadan rehabilitasyon yükümlülüğünün yerine getirilmesinin sağlanacağı sürecin tüm detayları halkın bilgisine sunulmalıdır.	Madencilik faaliyetleri sonucu bozulan arazilerin rehabilitasyonu mümkün olmayan ve koruma değeri yüksek hassas doğal alanların tespitine yönelik yöntem ve süreçlerini belirleyeceğiz.	360 Gün
						Çevre Kanunu, Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu, Mera Kanunu, Zeytin Kanunu, Kültür ve Tabiat Varlıklarını koruma Kanunu dahil yasal düzenlemelerin tümünde madencilik faaliyetlerine istisna tanıyan maddelerini belirli bir standarda ve uygulanabilir bir kurumsal denetime kavuşturacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Süreç sonucunda yasal zemini teşkil edilecek Madencilğe Kapalı Alanlar envanterini oluşturmaya ve tedricen genişletmeye başlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Türkiye'de rehabilite edilmesi gereken alanları bir portföyde toplayacağız. Mevcut düzenlemelere ek olarak firmaların rehabilitasyon yükümlülüklerini işletme faaliyetlerinin sürdüğü esnada şirketlerin finansal yeterlilikleri mevcutken üretim sürecini müteakiben mümkün olduğunca yerinde, mümkün değilse başka yerlerdeki eşdeğer nitelikteki rehabilitasyon gerektiren alanlarda yerine getirmelerini sağlayacağız. İşbu mekanizma detaylarını Madencilik Faaliyetleri Sonucu Bozulan Arazilerin Doğa'ya Yeniden Kazandırılması Yönetmeliği çerçevesinde tanımlayacağız.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
AR-GE, Yatırım, İşletme	Türkiye'nin sahip olduğu maden ve metal envanterinin tespitine hız vereceğiz, sektörün milli gelirdeki payını arttıracacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + + Hazine ve Maliye Bak + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + MAPEG + MTA	İdari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Maden sahalarına ait işletme ruhsatlarının teknolojik ve mali yetkinliği olmayan şahıs ve kuruluşlara düşük bedellerle verilmesine son verilmeli. Madenlerimizin geliştirilerek yüksek katma değerli ürünlere dönüştürülmesi için gerekli destek mekanizmaları netleştirilmelidir. Şeffaf olmayan ihale süreçleri ve şartnameler ile ülke madenlerinin sermaye gücü olmayan şahıs veya tüzel kişilere ihale edilmesi sektörü hareketsiz kılmaktadır. Yetkinliği olmayan kişi ve kuruluşlara ihale edilen madenlerimiz, genellikle emek sömürsüne dayalı, çevreye zararlı yöntemlerle çıkartılmakta ham veya konsantr olarak yurtdışına ihraç edilmektedir.	Yatırım ortamını iyileştirilerek ülkemizde buluculuk faaliyetlerine ve katma değerli proseslere dayalı tesislerin kurulmasına hız vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Mevzuatı sadeleştirecek, yetkin şirketlerin önündeki engelleri kaldıracacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Maden sahalarının ihalelerini yatırım yapabilecek kabiliyet ve bankalarca fizibilitesi kabul edilebilir nitelikte bulunan yetkin şirketlere şeffaflıkla vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						'Çantacı' tabir edilen ve siyasi etkilerle imtiyaz elde ettiğine dair emareler gösteren vakaları inceleyeceğiz. İdari denetim sonucu gerekli dosyaları yargı denetimine tabi tutacağız.	90 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojilerde mevcutları destekleyecek gereğinde yeni uzman enstitüler kuracağız.	180 Gün ve Devamlı
						Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla beraber Türkiye'de AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.	180 Gün ve Devamlı
	Maden arama faaliyetlerini ve ithal ikamesi yapacak üretim tesislerini teşvik edeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü + MTA + CB Strateji ve Bütçe Bşk	İdari Düzenleme	Gelişmiş ülkelerde, sanayinin temel hammaddeleri madenlerin işlenmesi ile üretilir. Ayrıca, dünyada elektrikli araç teknolojilerinde meydan gelen gelişmeler ile 21. Yüzyılda bakır, çinko, nikel, değerli metaller gibi çok sayıda metal ve nadir element metalleri milli sanayi ve savunma sanayii için hayati öneme sahip olmaya başlamıştır. Doğu Anadolu'dan ülkemize giren ve Anadolu'yu boydan boya geçerek Trakya'dan Balkanlara giren, Tetis Metal Kuşağı (Tethyan Metallogenic Belt) dünya ekonomisinin ihtiyaç duyduğu çok sayıda değerli metal madenlerini içerir. Kalkınmanın ana ham maddesi olan madenlerimizin bulunması ve ülkemizde işlenerek ürünlere dönüşmesi önemli bir hedef olmalıdır. Teşviklerin farklı özellikler arz eden maden gruplarına özgü olarak yapılandırılması esas alınmalıdır.	Yatırım ortamını iyileştirerek ülkemizde katma değer yaratan proseslere dayalı tesislerin kurulmasını sağlayacağız. Bu tesislerde mamul madde ve nihai ürün üretimini temin edeceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Sektörün gelişimi için öncelik olarak arama faaliyetlerinin teşvik edilmesine önem vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Madencilik sektörünü canlandırıp, kendi hammaddemizi üretilip, katma değerli ürün haline getirenlere; ihracata önemli katkı sağlayanlara stratejik yatırım teşviki vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						MTA'nın maden arama faaliyetlerine yeni bir ivme katacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojilerde mevcutları destekleyecek ve yeni uzman enstitüler kurulumunu destekleyeceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla beraber Türkiye içinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
AR-GE, Yatırım, İşletme	Orta-Küçük Ölçekli Rezervlerin İşletilmesinde Çevre ve İSG dışındaki yükümlülükleri hafifleteceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	İdari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Ülkemiz jeolojik yapısı itibarı ile birçok orta-küçük ölçekte maden rezervlerine sahiptir. Ancak bu maden rezervlerini işleten ruhsat sahiplerinin mevzuata dayalı yasal yükümlülüklerinin fazla olması nedeniyle süreç içinde faaliyet yapamaz konuma gelmekte ve orta-küçük ölçekte maden rezervlerinde üretim yapılamamaktadır. Zaman içerisinde de orta-küçük ölçekte maden rezervi işleticilerinin sektörden çekildiği gözlemlenmektedir.	Çevre ve İSG dışındaki yükümlülükleri küçük ve orta ölçekteki maden rezervlerinin işletilmesinde esneteceğiz. Uygulamaya dair esasları belirleyerek sektörde üretim, istihdam ve ihracatı destekleyeceğiz. Gerektiği takdirde ilk işletme yıllarında madencilik faaliyetlerini Devlet Hakkı ödemelerinden muaf tutacağız.	180 Gün ve Devamlı
	TENMAK'ı kuruluş amacına uygun faaliyet düzeyine taşıyacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	TENMAK	İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu (TENMAK) bünyesinde a. Bor Araştırma Enstitüsü, b. Nükleer Enerji Araştırma Enstitüsü, c. Temiz Enerji Araştırma Enstitüsü, d. Nadir Toprak Elementleri Enstitüsü ve e. Enerji Araştırma Enstitüsü olup 28.03.2020 tarihinde 57 No'lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile kurulmuştur.	Türkiye Enerji, Nükleer ve Maden Araştırma Kurumu'nu kuruluş hedefleri ile birlikte görev ve sorumluluklarını tam anlamıyla yerine getirecek şekilde vasıflı teknik ve idari kadro ile takviye edip etkin organizasyonel yapıya kavuşturacağız.	360 Gün ve Devamlı
Ruhsat Güvenliği/Maliyetler	Madencilik izin süreçlerini öngörülebilir yapacağız ve tüm süreçleri şeffaflaştıracız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Şeffaflık ve öngörülebilirlik, madencilik sektörü için de çok hayati bir konudur. Madencilikte öngörülebilirliğin sağlanması için ruhsat devri, Rodövens, arama ve işletme ruhsatı, ruhsat temdid, işletme izni vb. işlemlerin hangi kriterlere göre değerlendirildiği ve ne kadar sürede izin verileceğinin netlikle bilinmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu işlemlerin süresinin bilinmesi ve ilgili işlemlerin, devlet nezdinde ruhsat süreçlerini yöneten sadece MAPEG tarafından yürütülmesi, diğer kamu kurum ve kuruluşlarıyla olan iş ve işlemlerin koordine edilmesi ve sonuçlandırılması elzemdir. Bu yolla, danışmanlık hizmetleri veya herhangi nam altında maruz kalınan rüşvet ve yolsuzluk olaylarının önüne geçilmelidir. Riskli ve pahalı bir yatırım alanı olan madencilikte projelerin finans kaynağı bulabilmesi siyaset teması değil aksine şeffaf süreçler sayesinde mümkündür. Sektörün gelişmesi şeffaflık ve öngörülebilirliğe bağlıdır.	MAPEG'nü izin süreçlerini süre sınırlamaları dahil öngörülebilir şekilde netlikle yürütmek üzere görevlendireceğiz. MAPEG'ndeki yürütme, izleme ve koordinasyon süreçlerini belirli konular bakımından ilgili paydaşlarca izlenebilir hale getireceğiz. İzin süreçlerinin temas ettiği diğer bakanlıklardaki işlerin koordinasyonunda MAPEG pivot rolü oynayacak.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Ruhsat Güvenliği/Maliyetler	Yatırımcı için elzem olan Ruhsat Güvencesini sağlayacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	Yasal ve İdari Düzenleme	Maden hakları ve ruhsat güvencesinin sağlanması, ülkemizde hem yurt içi hem de yurt dışı yatırımcılarının, yatırım yapmasının önündeki en önemli konudur. Günümüzde gerek ürün taahhüdüne girmiş gerek madene dayalı tesis kurmuş, yatırım yapmış ruhsat sahiplerinin ruhsat güvencesi neredeyse yoktur. Bu durum madencileri sektörden uzaklaştırmaktadır.	Maden Kanunu, Madencilik Faaliyetlerinde Uygulama Yönetmeliği ve diğer mevzuatta ruhsat iptaline ilişkin hükümleri yeniden inceleyerek, ruhsat iptalleri yerine mümkün olduğu nispette idari para cezası ve benzeri hükümler getireceğiz.	360 Gün
	Ruhsat Bedeli ve Devlet Hakkını yatırımları caydırmayacak seviyelerde belirleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	Yasal ve İdari Düzenleme	Maden Kanunu'na göre ruhsat bedeli altında talep edilen rakamlar ve yine yanında istihraç edilen madenlerden alınan Devlet Hakkı bedellerinin sektörün üstüne ciddi bir yük bindirdiğine dair yakınmalar mevcuttur. Anılan bedellerin hesaplanmasının yanlış olduğu ve işletmelerin yatırım yapma kararlılığını yer yer engelleyici seviyede belirlendiği anlaşılmaktadır.	Ruhsat Bedellerini ve Devlet Hakkı Bedelini yatırımları caydırmayacak seviyede ve her bir maden grubu için münhasıran belirlemek üzere yapılacak çalışmaları ivedilikle ikmal edeceğiz.	180 Gün
						Devlet Hakkı ödemelerini yatırım projesinin karakterine ve önemine binaen belirli süreler için almayacağız.	180 Gün ve Devamlı
	Maden Orman İzin Bedellerini uluslararası normlara uygun hale getireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı + Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	Yasal ve İdari Düzenleme	Orman izin bedellerinin yüksekliği çoğu zaman yeraltı kaynaklarımızı araştırılmaz veya değerlendirilemez hale getirmektedir. Çevre, kültürel miras vb. açılardan madencilğe kapatılması gereken alanlar dışında ve başarılı rehabilitasyon projelerinin uygulanmasını teminat altına aldıktan sonra uluslararası emsallerine kıyasla caydırıcı düzeydeki orman izin bedellerinin yüksek tutulması gereksizdir. Sektör temsilcileri yüksek izin bedelleri nedeniyle uluslararası rekabet gücümüzün azalmakta olduğunu, maden ithalatının her geçen sene arttığını ve madenlerde işletilebilir minimum tenör oranlarını yukarıya çıkmasıyla ekonomiye kazandırılacak cevherlerin pasaya ayrıldığını iddia etmektedir.	Orman izin bedellerinin yüksekliğine, caydırıcılığına, rekabet gücünü azalttığına, ithalata yol açtığına dair sektörün dillendirdiği sorunların çözümü için yapacağımız çalışmaları ivedilikle ikmal edeceğiz. Alacağımız kararların ve yapacağımız uygulamaların gerekçelerini şeffaflıkla kamuoyu ile paylaşacağız.	180 Gün
						Bunlarla beraber hangi ormanların madencilğe uygun olup hangilerinin olmadığını paydaşlarla beraber tespit edecek, uygun olmayan ormanlarda herhangi bir faaliyete izin verilmemesi konusunu kati kurallarla uygulayacağız.	360 Gün
						Orman bölgelerinde izin verilen maden sahalarının izin verilen alanların dışına çıkmaması ve çevre kurallarına uyulması konusunda sıkı denetimler ve otokontrol mekanizmaları ile tam uygunluk sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Üretim/Girişim/Piyasalar	Tarımla madenciliğin eş zamanlı yapılabilmesi projeleri destekleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Tarım ve Orman Bakanlığı + Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü	Yasal ve İdari Düzenleme	Madencilik yapılan sahalarda rehabilitasyon sonrası bu toprakların en kaliteli zeytininin, balının üretildiği başarılı örneklerden hareketle tarım ve madenciliğin bir diğeri dışlamadığı projeleri desteklemek gerekir.	Tarım ve madenciliğin eş zamanlı yapılabilmesi istisnai düzenlemeleri çalışacağız. Bu perspektifle Zeytin Kanunu, Mera Kanunu ve ilgili diğer kanunlarda yer alan süreçleri kapsayan düzenlemeleri yasakçı bir zihniyetle değil çevreci bir anlayışla ve istismara kapalı tatbik kabiliyeti olan sıkı kurallar çerçevesinde yapabilmek adına düzenlemeleri gerekirse getireceğiz.	360 Gün
	Madencilğe dayalı sanayimizi stratejik sektörler arasında hak ettiği yere getireceğiz.	Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı	"Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Maden Sanayii Odaları + TMMOB"	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Madenlerimizin ülkemizde işlenmesi ve katma değerli son ürünlerin üretilmesi ile ihracat gelirlerimiz ve istihdamımız artacaktır. Bunun yanı sıra cari açığın hafifletilmesi, tedarik zincirlerinde çeşitli nedenlerle ortaya çıkan kırılmalardan etkilenmemek ve jeopolitik değişikliklere karşı bağımsızlık kazanmak gibi kritik önemi haiz konular dikkate alınmalıdır.	Son zamanlarda ortaya çıkan teknoloji muhtevası yüksek ürünlerde, yenilenebilir enerji üretimine ilişkin makine ekipman üretiminde, yaygınlaşan elektrikli araçların üretiminde, başta nükleer enerji olmak üzere stratejik yakıt ve hammadde üretimi ve zenginleştirilmesinde ülke ihtiyaçları paralelinde yeterli kapasiteyi oluşturmak amacı ile stratejik yatırımlara özel teşvik uygulamaları yapacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Kamu öncülüğünde Metal Borsası kurarak yerli üretim endüstri metallerinin, değerli metallerin ve nadir metallerin dünya pazarlarında değerlendirilmesini sağlayacağız.	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı + SPK	Yasal ve idari düzenleme	Türkiye'de kurulacak metal merkezleri sayesinde dünya piyasalarıyla kurulacak ilişki sonucu sağlanacak derinleşme, endüstri metalleri, değerli metaller ve nadir metallerin teknolojisi ve üretim konularında öncü ülkeler arasında girilmesine yol açacak, yüksek metal üretim kapasitesine sahip bir yapı ortaya çıkacaktır. Yüksek metal üretim kapasitesi sayesinde, "Yeni İstanbul Metal Borsası" ile dünya metal pazarı içinde fiyat belirlenmesinde büyük etkinliğe sahip Londra Metal Borsası ile hem rekabet edilebilecek hem işbirliği yapılacaktır.	Başta Türkiye olmak üzere yakın coğrafyamızda üretilen metal, maden, mineral ve sair emtianın küresel pazarlara arzını mümkün kılmak, uluslararası müşteriler ile buluşturmak, ülkemizin zengin maden, mineral ve emtia varlıklarının uluslararası rayiç fiyatlardan dünya piyasalarına arz edilebilmesini kolaylaştırmak amacıyla Yeni İstanbul Metal Borsası'nı kuracağız ve dünyadaki benzer borsalar ile entegre olmasını sağlayacağız.	720 Gün ve Devamlı
	Metal rafinerilerine dayalı sanayii geliştireceğiz.	Sanayii ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Maden Sanayii Odaları + TMMOB	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Türkiye kendi madenlerine dayalı proseslerini geliştirip, yeni ürünler üretilmesi ile gelişmiş ekonomiler arasında yerini almalıdır. Türkiye, bölgesinin metal üretim merkezleri ile sadece Türkiye'deki değil zengin maden cevherlerini yeterince işleyemeyen, yakın coğrafyamızdaki madenlerinin ülkemiz metal merkezlerinde değerli ürünlere dönüştürülmesini sağlayacak bir ufukla donatılmalıdır. Teknolojinin geliştirilmesi için çalışmaya muhtaç üniversite ve sanayi işbirliği alanları fazlasıyla mevcuttur.	Metal rafinerilerine dayalı sanayii geliştirmek için ekonomiyi büyütecek ve istihdam artıracak projelerin hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi yönünde gerekli ortamı hazırlayacağız. Değerli metal ve bağlı endüstrileri (izabe ve rafine tesisleri gibi) ekonomiye olan doğrudan ve dolaylı katkıları ile kısa ve orta vadede milyarlar dolarlık bir sektör haline getireceğiz.	720 Gün ve Devamlı
	MTA'nın yurtdışında madencilik faaliyetleri yapabilmesinin önünü açacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	MTA	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Türk sanayiinin kullanımı amacıyla yurt dışında maden arama çalışmalarının önünü açacak yasal düzenlemelerin gözden geçirilmesi elzemdir.	Maliyet yapısı itibarıyla mukayeseli üstünlük sağlayabileceğimiz alanlarda ve madenciliğin teşvik edildiği ülkelerdeki fırsatları araştıracağız. Bu meyanda MTA'nın yurtdışında madencilik faaliyetleri yapabilmesi yönünde çalışmalar yapacağız.	720 Gün ve Devamlı

Enerji Eylem Planı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Piyasalar, Mevzuat, Yatırımcı Güvenliği ve Şeffaflık	Elektrik ve doğalgaz faturalarını tüm maliyet kalemlerini gösterecek şekilde yapılandıracağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK + Dağıtım Şirketleri	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler	Mevcut durumda gizli kalemler içerecek şekilde tasarlanan faturaları, tüm maliyet kalemlerini gösterecek şekilde yeniden yapılandıracağız.	İdari düzenlemelerle dağıtım şirketlerinin faturalarda şeffaf ve anlaşılabilir bir şekilde tüm maliyet kalemlerini göstermesini sağlayacağız.	90 Gün
	Elektrik tarife yapısını yalın ve anlaşılır hale getireceğiz, dar gelirli kesimlerin etkilenmemesini sağlayacak adımları atacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Aile ve Sosyal Yardım Bakanlığı + Hazine ve Maliye Bakanlığı + EPDK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler	Elektrik tarifeleri, yapılan son değişiklikler ile daha karmaşık hale gelmiştir. Tarife yapısı sadeleştirilmek durumundadır.	Tarife yapısını sadeleştirmeden önce dar gelirli ailelerin etkilenmemesi için nihai olarak DEVA Partisi'nin sosyal yardımlara ilişkin eylem planında yer alan Asgari Gelir Desteği programından bu aileleri yararlandıracağız ve geçiş döneminde indirimli tarife gibi çözüm mekanizmalarını kullanacağız.	180 Gün ve Devamlı
	Elektrik piyasasını ve fiyat oluşum mekanizmalarını maliyet tabanlı ve serbest hale getireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler	Kamunun elektrik ve doğalgaz piyasasındaki boğucu ağırlığını, piyasa oyuncularını marifetiyle serbest fiyat oluşumlarına fırsat tanıyacağı düzeye çekeceğiz. Kamu, enerji sektöründe aktif bir oyuncudan çok düzenleyen, teşvik eden ve denetleyen bir role bürünecek.	EPDK'nın piyasa tavan fiyatlarını enerji maliyetlerini dikkate alarak belirlemesini sağlayacak yasal düzenlemeyi yapacağız.	180 Gün
						BOTAŞ'ın doğalgaz ithalatındaki tekel konumunu kaldıran yasal düzenlemeleri yapacağız. Doğalgaz fiyatlarını serbest piyasa şartlarına 2 ila 3 yılda kademeli olarak getireceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	Enerji maliyetlerini düşürerek tarım ve sanayi sektörlerine ivme kazandıracaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Hazine ve Maliye Bakanlığı + EPDK	Yasal ve idari düzenleme, vergi düzenlemeleri	Etkin piyasa mekanizmaları ve vergi indirimleri ile enerji maliyetlerini düşürerek, tarım ve sanayinin ivme kazanmasını ve rekabet güçlerinin artmasını sağlayacağız. Böylece enerji sektöründe yatırımlar ve üretim artacak, rekabetçi yapı sayesinde tarım ve sanayi ürünlerinde tüketici fiyatları daha uygun hale gelecek, cari açık olumlu yönde etkilenecek.	Tarımsal kullanımda mazottan ÖTV almayacağız.	90 Gün
						Rekabetçi piyasa yapısıyla elektrik üretiminin artması ve kaynaklarının çeşitlendirilmesi ile maliyet düşüşleri sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Vergi sisteminin gözden geçirilerek fiyat mekanizmalarını bozucu etkilerini en aza indireceğiz.	360 Gün
						Hidrokarbon arama ve sondaj faaliyetlerini çevre politikalarımız çerçevesinde hızlandıracaktır.	360 Gün ve Devamlı
	Elektrikte kayıp-kaçak oranlarının düşürülmesini sağlayacak yeni düzenlemeler yapacağız, düzenli ödeme yapan son tüketici üzerindeki haksız yükü kaldıracaktır.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK + Dağıtım Şirketleri	Yasal ve idari düzenleme + idari faaliyetler	Elektrikte kayıp-kaçak oranlarının düşürülmesi konusunu etkili şekilde yönetecek ve bu alanda elde edilen kazanımı doğrudan son tüketiciye yansıtacağız. Tarımsal sulamada yaşanan kaçak (bedeli ödenmeyen) kullanım ile mücadele ederken, bu olgunun kök nedeni olan tarımsal sulama yatırımlarını hızla ikmal edeceğiz. Evsel kayıp-kaçak önlemede Asgari Gelir Desteği programımız önemli bir önleyici unsur olacak.	Kayıp-Kaçak oranlarını dağıtım şirketleri ile işbirliği içinde azaltacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Tarımsal sulama yatırımlarını hızla ikmal ederek kaçak kullanıma gerekçe teşkil etmesini ortadan kaldıracaktır.	720 Gün ve Devamlı
						Dağıtım ve iletimde yatırımları artırarak kayıpları azaltacağız.	720 Gün ve Devamlı
						Dar gelirli ailelerin elektrik giderlerini asgari gelir desteği çerçevesine alacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Elektrik kesinti sayılarını AB standartlarına getireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK, TEDAŞ ve Özel Dağıtım Şirketleri	İdari düzenleme ve denetleme	Elektrik dağıtım şirketlerinin yatırım, bakım ve arızaya müdahalede yaşadığı zafiyetleri gidereceğiz.	Ticari temelli uygulamalarının aynı zamanda hizmet kalitesi temelli uygulamalara etkin ve uygulanabilir şekilde dönüşümünü sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Dağıtım şirketlerinin elektrik kesinti performansına göre ödül/ceza mekanizmalarını hayata geçireceğiz.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Piyasalar, Mevzuat, Yatırımcı Güvenliği ve Şeffaflık	Genel olarak devlet yönetiminde karar süreçlerini kural-bazlı ve şeffaf hale getireceğiz. Bu çerçevede öngörülebilir, rekabetçi, sürdürülebilir ve şeffaf enerji piyasaları oluşturma hedefini de gerçeğe dönüştüreceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler	Enerji piyasalarının tamamında gerçek mücbir sebepler dışında devletin müdahalelerine son verecek ve piyasaların öngörülebilir, rekabetçi, sürdürülebilir ve şeffaf bir yapıda olmasını sağlayacağız. Bu yaklaşımı istikrarlı bir şekilde piyasalara gerekli mesajları vererek sürdüreceğiz.	Piyasalara güven telkin eden mesajları ivedilikle vereceğiz.	90 Gün ve Devamlı
						Vadeli ve spot piyasalara işlerlik kazandıracacağız.	320 Gün
						Piyasa oyuncuları arasında çalıştaylar yaparak iletişim ve şeffaflığı geliştirileceğiz.	320 Gün ve Devamlı
	Yatırımcıları caydıran, usulsüzlüğe ve yolsuzluğa zemin açan uygulamalarla 'Hukuki Güvenlik ve Belirlilik İlkesi'ni merkeze alarak mücadele edeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK	İdari düzenleme ve denetleme	Enerji yatırımları, yüksek maliyetli, uzun sürelere yaygın, özellikli finansman kaynakları gerektiren ve büyük ölçekli yatırımlardır. Ancak, EPDK, hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesine aykırı olarak mevcut yatırımcıları mağdur eden, kazanılmış hakları gözetmeyen, yeni yatırımcıları sektöre girmekten caydıran kararları zaman zaman alabilmektedir. Bu tür EPDK kararları piyasaların öngörülemez hale gelmesine yol açmakta, üretimin ve rekabetin artırılarak enerji giderlerinin azaltılmasını zorlaştırmaktadır. Nitekim, en son 11.08.2022 tarih ve 31920 sayılı EPDK tarafından yayınlanan "Elektrik Piyasasında Lisanssız Elektrik Üretim Yönetmeliği'nde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" özü itibarıyla yenilenebilir enerji yatırımlarının önünü açacak yenilikler ve esneklikler yanında sektöre zarar verecek unsurları da barındırmaktadır.	Yatırımcıları caydıran, piyasalarda belirsizliği arttıran, enerji piyasasında üretimi ve rekabeti engelleyen, usulsüzlüğe ve yolsuzluğa zemin hazırlayan uygulamaları önlemek için 'Hukuki Güvenlik ve Belirlilik İlkesi'ni merkeze alacağız.	90 Gün ve Devamlı
						Teknik yeterliliği, sağlam finansmanı, ekonomik fizibilitesi ve Bakanlığın genel planlaması çerçevesinde uygunluğu olan yatırımların önünü açarak karmaşayı, uyumsuzlukları ve belirsizlikleri mümkün olduğunca önleyeceğiz.	90 gün ve Devamlı
	Kaynak çeşitliliğine büyük önem vereceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Hazine ve Maliye Bak + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + EPDK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler	Türkiye'nin büyük ekonomik potansiyelini göz önünde bulundurarak, bütün birincil kaynaklardan rasyonel ve çevre ile uyumlu bir şekilde faydalanacağız.	Çevre politikaları ile uyumlu olmak şartıyla bütün birincil kaynaklar ile üretilen enerjinin piyasaya erişim mevzuatını sadeleştireceğiz.	180 Gün ve Devamlı
	Yatırım projeleri için kamulaştırma süreçlerini hızlı ve hukuka uygun yürüteceğiz. Kamulaştırma gereken projeleri geliştirme hakkını girişimcilere açık artırma ile vereceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + EPDK + Tapu ve Kadastro Müdürlüğü	Yasal ve idari düzenleme ve faaliyetler	Kamulaştırma süreçlerinde yaşanan sorunları şeffaf ihale süreçleriyle ve vatandaş taşınmazlarının hakkaniyetli bedellerle kamulaştırılmasını sağlayan düzenlemeler ve uygulamalarla aşacağız.	Kamulaştırma süreçleri ihtiva eden ihalelerin tam şeffaflıkla yapılması yönünde kanunları ve uygulamaları gözden geçireceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Kamulaştırma bedellerinin adil olması için yargı yollarını etkinleştireceğiz.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Piyasalar, Mevzuat, Yatırımcı Güvenliği ve Şeffaflık	Mevcut yasal çerçevenin lafzına ve ruhuna uygun olarak tanımlanmış görevleri dışındaki ETKB faaliyetlerine, topyekûn bir kurumsal yapılandırma ile son vereceğiz.	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	İdari Faaliyetler	Türkiye Cumhuriyeti Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB) yıllar içerisinde yetki ve sorumlulukları, kadroları, harcamaları ve çok sayıda şirketleri ve alt-kurumlarıyla belirli bir stratejiye dayanmaksızın genişleyen ve kaynak tüketen bir devlet aygıtı haline gelmiştir.	ETKB teşkilatlanmasını gözden geçirecek, yeniden yapılandırma ile kaynakları verimli kullanarak çalışmasını sağlayacak, personel yapısını güçlendireceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı gibi piyasada rekabet eden kurumların bir kısım hisselerini öncelikle halka açıp şeffaflıklarını arttıracak, hisse değerini yükselterek uygun olanları özelleştireceğiz.	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Özelleştirme İdaresi	İdari Faaliyetler + Özelleştirme İhaleleri	Devlet mülkiyetinde kalan enerji ve madencilik ile ilgili şirketlerin faaliyet alanlarının stratejik önemini ve doğal tekel konumunu dikkate alarak halka açıklık oranını arttıracak, uygun olanları özelleştireceğiz. Bu süreci şeffaf, rekabeti arttırmaya yönelik ve halk yararına olacak şekilde yürüteceğiz.	ETKB'nin faaliyet alanlarını ve bu alanlara ilişkin görev kapsamını yeniden tanımlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Kurumsal anahtar performans ölçütlerini belirleyerek izlemeye alacağız.	360 Gün ve Devamlı
						BOTAŞ, TPAO ve devletin diğer büyük enerji şirketlerinin öncelikle kısmen halka açılmasını sağlayacak, bu şirketlerin şeffaf ve piyasa koşulları altında faaliyet yapmasını sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
Enerji Güvenliği, Kaynak Çeşitliliği ve Enerji Maliyeti	Sınır ötesi elektrik ve doğalgaz ticaretini geliştireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı + TEİAŞ + BOTAŞ + EPDK	İkili veya Çok Taraflı Anlaşmalar	Bölgesel bağlantı kapasitelerini artırarak sınır ötesi elektrik ve doğalgaz ticaretini geliştireceğiz.	Şirketlerin stratejik önemini ve doğal tekel konumunda olup olmadığını dikkate alarak 'altın hisse' ve benzeri usuller dahil halka açıklık oranını arttıracak.	360 Gün ve Devamlı
						TEİAŞ'ın başka ülkelerle olan iletim kapasitesini arttıracak.	360 Gün ve Devamlı
						Dışişleri Bakanlığı'nın koordinasyonu ile ilgili ülkelerle müzakereler yürüteceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Doğalgaz ithalatını BOTAŞ'ın tekelinden çıkartacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Stratejik önemi ve ekonomik rasyoneli olan yeni boru hatları yapım projelerini hayata geçireceğiz.	720 Gün ve Devamlı
	Komşu ülkelerle bölgesel enterkonnekte elektrik ticaret sisteminin oluşmasında öncü olacağız. Girişimcilerimiz için yeni pazarlara giriş imkanı sağlayacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Dışişleri Bakanlığı, EPDK, EPIAŞ, TEİAŞ.	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler + fiziksel kapasite artışları + bölge ülkeleri ile müzakereler.	Her mal ve hizmette olduğu gibi elektrikte de serbest ticaret kazan/kazan sonuçlarının ortaya çıkması için komşu ve diğer bölge ülkelerle enterkonnekte sistemin geliştirilmesi büyük önem taşıyor. Ülkemiz konumu itibarıyla etrafında elektrik almaya veya satmaya hazır ülkelerle çevrilidir.	Bölge ülkeleri ile görüşerek ortak bir elektrik ticaret platformu oluşturacağız.	720 Gün ve Devamlı
						Müzakere süreçlerini karlı ticaret için elzem iletim kapasitelerini arttırmaya perspektifi ile yürüteceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Elektrik piyasa mekanizmaları ile ilgili geçiş sürecindeki ülkelere danışmanlık hizmeti sunacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Hidrokarbon arama, sondaj ve üretim faaliyetlerini Türk Şirketleri liderliğinde ve özellikle münhasır ekonomik bölgelerimizde kaynak bulma amaçlı olarak yürüteceğiz. Ülkenin petrol ve gaz talebini göz önünde bulundurarak işbu faaliyetleri gerçekleştireceğiz. İdari süreçleri azami şekilde sadeleştirilecek ve bulunan kaynakların yararlanma haklarını garanti edeceğiz.	Özel şirketlerin arama ve sondaj faaliyetlerini güvenli yürütmesi için mevzuatı sadeleştirilecek ve bulunan kaynakların yararlanma haklarını garanti edeceğiz.	720 Gün ve Devamlı	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Hidrokarbon arama, sondaj ve üretim faaliyetlerini Türk Şirketleri liderliğinde ve özellikle münhasır ekonomik bölgelerimizde kaynak bulma amaçlı olarak yürüteceğiz. Ülkenin petrol ve gaz talebini gözönünde bulundurarak işbu faaliyetleri gerçekleştireceğiz. İdari süreçleri azami şekilde sadeleştirilecek, yatırımcı haklarını koruyacağız. Mevcut sistemde atıl kalan sahaların verimli ve etkin kullanılmasını sağlayacağız. Net-sıfır karbon salımı hedefimiz doğrultusunda gerçekleştireceğimiz faaliyetleri karbon yakalama ve AB karbon piyasaları ile bağlantılı olarak yürüteceğiz.	180 Gün ve Devamlı	180 Gün ve Devamlı
						Akdeniz'de haklarımızı koruyarak münhasır ekonomik bölgeler ile ilgili uluslararası antlaşmaları tamamlayacak ve arama faaliyetlerini yoğunlaştıracak.	720 Gün ve Devamlı
						Ülkemizin jeostratejik konumundan faydalanarak uluslararası işbirliğiyle hidrokarbon boru hatlarının yapımına öncelik verirken Türkiye'nin enerji odağı olma potansiyelini değerlendireceğiz.	720 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Enerji Güvenliği, Kaynak Çeşitliliği ve Enerji Maliyeti	Gazdan Sıvıya (GtL) çevrim teknolojilerinin geliştirilmesini destekleyecek, ulusal ve uluslararası düzeyde yeni teknoloji şirketlerin ortaya çıkmasının yolunu açacağız.	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + EPDK + Rafineriler + Petrokimya Tesisleri	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Gazdan Sıvıya (GtL) çevrim prosesleri ile metan, karbon monoksit ve hidrojen, Fischer-Tropsch ve benzeri prosesler ile sıvı sentetik yakıt ve Dimetileter (DME) üretimine dayalı teknolojileri destekleyecek ve yaygınlaştıracacağız.	GtL ile ilgili uzman personel yetiştirmesini sağlayacağız.	720 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojileri geliştirmeye yönelik uygun olan üniversitelerimizde enstitüler kuracağız.	720 Gün ve Devamlı
						Özel sektörün uluslararası ortaklarıyla beraber yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	Doğalgaz tedarikini uygun koşullarda gerçekleştireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	BOTAŞ + Özel Doğalgaz Ticaret Şirketleri	İkili anlaşmalar	Doğal gaz ihtiyacımızı etkin finansal yönetim, etkin müzakere, alım fiyatlarının sabitlenmesi, likit piyasalarda temsilcilik açarak emtia ticareti yapılması gibi araçlarla daha uygun maliyetlerle gidereceğiz. Doğalgaz ticaretinde bulunan özel sektörün önünü açacağız.	BOTAŞ'ın iletim ve dağıtım ile ticari faaliyetlerini ayracağız.	360 Gün
						Piyasaların sağlıklı işlemesi için şeffaflığı arttıracacağız.	180 Gün
						Kapasite tahsis ve depo kullanım ihalelerini düzenli bir şekilde yapacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Fiyatlardaki sübvansiyonları kaldıracak, dar gelirli Asgari Gelir Desteği sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
	AB ile eşgüdüm içerisinde, en çok sayıda üçüncü ülkeyle en kapsamlı Serbest Ticaret Anlaşmaları ("STA"lar) imzalayacak, bunlara enerji ürünlerini dahil edeceğiz.	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Ticaret Bakanlığı + Dışişleri Bakanlığı + EPDK + AB Başkanlığı	AB ve diğer ülkeler ile müzakereler + Yasal ve idari düzenlemeler ve faaliyetler.	AB ile Gümrük Birliği'nin tekrar müzakeresi ve/veya başka ülkeler ile yapılacak STA'larda günümüz enerji teknolojilerindeki gelişmeleri de göz önünde bulundurarak enerji mal ve hizmetlerini dahil edecek ülkemize yeni iş sahaları kazandıracaktır.	AB ve diğer ülkeler ile STA müzakerelerini enerji odaklı yürüteceğiz.	180 Gün ve Devamlı
	Petrol rafinasyonu ve petrokimya teknolojilerinin geliştirilmesini destekleyecek, yeni teknoloji şirketlerinin ortaya çıkmasının yolunu açacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Sanayi ve Ticaret Bakanlığı + EPDK + Rafineriler + Petrokimya Tesisleri	Yasal ve idari düzenleme + İdari faaliyetler + AR-GE Faaliyetleri	Petrol rafinasyon ve petrokimya proses teknolojilerinin geliştirilmesi için ulusal şirketler desteklenecek, ülkemizde katma değer sağlayacak ve hidrokarbon kaynakları zengin komşu ülkelere rafineri ve petrokimya teknolojisi ihraç edeceğiz.	Petrol rafinasyonu ve petrokimya uzman personel yetiştirmesini sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojilerde uzman enstitüler kuracağız.	720 Gün ve Devamlı
						Özel sektörün yabancı ortaklı yapılarla AR-GE ve iş birliği yapmasını teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Patent mekanizmalarını iyileştireceğiz.	360 Gün
						Fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.	360 Gün
	Ülkemizin artan su ve enerji ihtiyaçlarını eşanlı karşılayabilecek entegre deniz suyu arıtma ve elektrik üretim santrallerinin kurulmasına öncülük edeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	EPDK + DSİ	Yasal ve idari düzenleme	Ülkemizde tatlı su kaynaklarının uygunsuz ve aşırı kullanımına bağlı olarak ve zaman zaman yaşanan kuraklık dönemlerinde kullanım suyu ihtiyacımızı karşılamak amacıyla, deniz suyundan içme ve kullanım suyu üretim tesislerine yakın gelecekte ihtiyaç olacaktır. Özellikle bölgeler ve havzalar arası su iletiminde boru hatlarının yapılabilir olmadığı durumlarda anılan tesislerin kurulup işletilmesinin önünü açacağız.	Entegre su arıtma ve elektrik üretim santrallerine yatırım yapıp işletilebilmesi için kanunî mevzuatı gözden geçireceğiz.	720 Gün
						Gerektiği hallerde bu tip tesislere teşvikler vereceğiz.	720 Gün ve Devamlı
						Toplam su kaynaklarımızın çevre ile bütünlük içinde ve havza bazında yönetimi ve diğer doğal kaynaklarla bütünlük içinde yapılmasına katkı sağlayacağız.	720 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Yenilenebilir, Karbonsuz, Sürdürülebilir Enerjiye Geçiş	2030'a kadar toplam elektrik üretiminde Hidro dışındaki yenilenebilir enerji kaynaklarının (GES+RES+JES+BES) payını en az %30'a yükselteceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK + TEİAŞ + EDAŞ'lar	Yasal ve idari düzenleme	Ülkemizde üretilen elektriğin toplam maliyetini düşürme, kaynak çeşitliliğini sağlama, ithal fosil yakıtlardan ziyade yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı santrallerden elektrik üretimini artırma ulusal enerji güvenliğimiz için elzemdir. Yenilenebilir kaynaklardan elektrik üretimi artış hızı çeşitli nedenlerle yeterli hız ve ivmeyi yakalayamamıştır. Mevcut potansiyelin üretime dönüştürülmesinde kamu yönetimi darboğaz olmaktan çıkartılmalıdır. Yapacağımız yasal ve idari düzenlemelerle serbest yatırımcıların önünü açacağız.	Yenilenebilir enerji kurulu güç hedefini revize edecek ve 2030'a kadar hidro hariç GES+RES+JES+BES'lerden üretilen elektriğin toplamdaki payını asgari %30'a gelecek şekilde planlayacağız.	360 Gün
						2015 yılında 'askıya alınan' Lisans Yönetmeliği'ni tekrar canlandıracak, serbest yatırımcıların GES/RES/JES/BES projeleri geliştirmelerine fırsat verecek, üretimlerini serbest piyasada veya ikili anlaşmalar yoluyla son tüketiciye satmalarının önünü açacak şekilde mevzuatı düzenleyeceğiz.	180 Gün
						YEKA yönetmeliğini, kamunun GES/RES'lere verdiği alım garantilerinin maliyetini düşürmek için daha rekabetçi şartlara getireceğiz ve elektrik depolama tesislerini ülkemizde yaygınlaştırmak için kapsama alacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Lisanssız Üretim Yönetmeliği'nde, öz tüketimi için yenilenebilir enerji kaynaklarına dayalı santral kurmak isteyen yatırımcılara yönelik olarak ruhsat süreçlerini sadeleştirip kolaylaştıracacağız.	180 Gün ve Devamlı
	Ulusal şebekeye azami kapasitede GES ve RES bağlantısını sağlamak için elektrik depolama tesislerinin kurulumlarını hızlandıracacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	EPDK + TEİAŞ + EDAŞ'lar	Yasal ve idari düzenleme	Üretim noktalarında GES ve RES gibi kesintili üretim yapan santrallere entegre olarak ve elektrik şebekesinde dengeleme ve yük kaydırma gibi vazifelerde kullanılmak üzere elektrik depolama tesislerini kurmak büyük önem taşımaktadır. Tüketim noktalarında çatı GES'lerin oluşturduğu dengesizlikleri bertaraf etmek üzere depolama tesislerinin yaygınlaşmasını sağlamak, azami kapasitede yenilenebilir enerji kapasitesini ulusal şebekeye zarar vermeden bağlamak için elzemdir. Öte yandan, 01.07.2022 tarihinde 6446 sayılı Elektrik Piyasası Kanunu'na torba yasayla "Depolama tesisi kurmayı taahhüt eden şirketlere depolama gücü kadar yarışma olmaksızın GES/RES ön lisansı verileceği" hükmü ilave edilmiştir. Kaynak israfını, masa başı projelerini ve yolsuzluk zeminini önlemek üzere depolama tesislerini teknik yeterliliği, uygun finansmanı ve ekonomik fiizibilitesi olmayan, sadece imtiyaz elde etmek amacıyla kurmaya kalkışan girişimcilere lisans verilmesi hatasına düşülmemesi büyük önem kazanmıştır.	Elektrik depolama mevzuatını geliştirecek ve yatırımcıları bu tesisleri kurmaya teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						İşletmede olan GES ve RES'lerde elektrik depolama tesisi kurulmasını teşvik için elektrik tarife yapılarında elektrik satış gelirlerini artırıcı düzenlemeler yapacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Elektrik depolama tesislerinin kurulumlarını hızlandırmak için KDV iadesi gibi teşvik mekanizmaları oluşturacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Elektrik piyasası kapasite mekanizmasını elektrik depolama tesislerini de teşvik edecek şekilde gözden geçireceğiz.	360 Gün
						Yeni kurulan binalarda elektrik depolama tesislerinin kurulmasını belli şartlarda zorunlu hale getireceğiz.	360 Gün
						YEKA yönetmeliğini, elektrik depolama tesislerini zorunlu kılacak şekilde gözden geçireceğiz.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Yenilenebilir, Karbonsuz, Sürdürülebilir Enerjiye Geçiş	Akıllı Şebeke uygulamalarının önünü açarak yenilenebilir enerji kaynaklarının elektrik şebekesine entegrasyonunu geliştireceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + TEİAŞ + EDAŞ'lar + EPDK + TÜBİTAK	Yasal ve idari düzenleme + AR-GE Faaliyetleri	Yenilenebilir enerji santrallerinin kesintili üretim yapmaları nedeniyle şebeke entegrasyonunu arttırmak için son nesil teknolojilerin kullanılması kaçınılmazdır. Analogdan dijital geçiş, anlık veri toplanabilen, uzaktan kumanda edilebilen sayaçlar, hücreler ve bunları dinamik olarak yönetebilen bir yazılım platformunu da içeren akıllı şebeke uygulamasını ikmal edeceğiz. Bakanlığın koyduğu ulusal hedef ve TEİAŞ sorumluluğunda sistem standartlarını belirleyecek ve elektrik şebekesinde yaygınlaşmasını sağlayacağız. Yerli sanayimiz geliştirmekte olan akıllı şebeke konusunda ihracat yapabilecek yetenekte yazılım, donanım ve sayaç firmalarını barındırıyor. Türkiye'yi bu teknolojileri ihraç eden bir ülke haline getireceğiz.	Bakanlığın hedeflediği yıllık GES ve RES kapasitelerini hayata geçirebilmek için santrallerin şebeke gereksinimlerine uygun tasarlanması ve işletilmesinin sağlanması ve gerekli tahmin, ölçüm ve kontrol sistemlerinin kurulmasında TEİAŞ'a sorumluluk yükleyeceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						TEİAŞ'ın belli bir takvim içerisinde EDAŞ'lar ile de koordine olarak ulusal GES ve RES bağlantı kapasitelerini duyurmasını sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Akıllı Şebeke Uygulamaları kapsamına giren sayaç, yazılım, donanım şirketleri ve startup'larına AR-GE destek programları oluşturacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Yerli güneş paneli üretim fabrikalarını uluslararası alanda rekabetçi hale getirecek, yan sanayii teşvik edecek ve Türkiye'yi bu alanda ihracat yapar hale getireceğiz.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Ticaret Bakanlığı + Yerli panel üreticileri ve yan sanayi	Yasal ve idari düzenleme	Serbest bölgede 2013'lerde kurulan ilk güneş paneli fabrikalarından bugüne 30'dan fazla panel üreticisi faaliyete geçmiştir. Bu üreticiler gümrük duvarları ve teşvik mekanizmaları ile korunmaktadırlar.	Üreticilerimizin ihracat pazarlarında rekabetçi hale gelmelerini sağlayacak yasal ve idari düzenlemeleri yapacak, teşvik mekanizmaları güncelleyecek ve gümrük duvarlarını üreticilerimizi zora sokmadan kademeli şekilde indireceğiz. Güneş paneli komponentleri yan sanayiini teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	Yenilenebilir enerji santralleri ve elektrik depolama tesislerinde kullanılan ekipmanların yerli üretimini yan sanayileriyle beraber teşvik edeceğiz.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Ticaret Bakanlığı + Yerli panel üreticileri ve yan sanayi	Yasal ve idari düzenleme	GES'lerde kullanılan inverter cihazları, elektrik depolama tesislerinin depolama hücresi, modül, inverter, konverter gibi katma değerli komponentlerinin yerli üretimini teşvik edecek, yenilenebilir enerji atağını cari açığı arttırmadan gerçekleştireceğiz.	Yenilenebilir enerji santralleri ve elektrik depolama tesislerinde kullanılan ekipmanların yerli üretimini yan sanayileriyle beraber teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	Yenilenebilir enerji potansiyelimizi etkin şekilde hayata geçirmek için YEKDEM modelini güncelleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Hazine ve Maliye Bakanlığı	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler, teşvik uygulamaları	YEKDEM mekanizması yenilenebilir enerji kaynaklarını teşvik etmek için geçici bir tür sübvansiyon aracı rolündedir. YEKDEM'in yeni piyasa şartlarına göre güncellenmesi sektör temsilcileri ve diğer paydaşlar ile istişare ederek uzun vadede kademeli olarak azaltılmalı ve bu mekanizmaya ihtiyaç kalmayacak sistemlere geçilmelidir.	YEKDEM'i değişen piyasa şartlarına ve fiyatlarına bağlı bir şekilde tekrar tasarlayacağız.	360 Gün
						Zaman içerisinde kademeli olarak bu desteğe ihtiyacın kalmayacağı bir sisteme geçeceğiz.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Yenilenebilir, Karbonsuz, Sürdürülebilir Enerjiye Geçiş	Rezervuarlı barajların ve sulama kanallarının üzerine GES kurmanın önünü açacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	DSİ + EPDK + TEİAŞ	Yasal ve idari düzenleme + AR-GE Faaliyetleri.	Kamu tarafından işletilen rezervuarlı barajların üzerine GES'ler kurarak arzın artmasını, enerji üretiminin istikrarlı hale gelmesini ve buharlaşmanın azalmasını sağlayacağız. Sulama kanalları üzerine güneş paneli kurulmasına yönelik çalışmalar yapacağız. Bu konularla ilgili mevzuattaki eksiklikleri gidereceğiz. Teknik problemlerin çözümüne yönelik detay mühendislik çalışmaları yaptıracağız, Ar-Ge faaliyetlerini destekleyeceğiz.	Kamu barajlarında ve sulama kanalları üzerinde güneş santralleri kurulması için mevzuatı güncelleyecek, bu yatırımları ihale edeceğiz.	360 Gün
	Yenilenebilir enerji santrallerinin tarım alanlarına ve tarımsal faaliyetlere olumsuz etkilerini yatırım aşamasından başlayarak önleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + EPDK	İdari düzenleme ve denetleme	Jeotermal yatırımlarının Aydın, Nazilli gibi incir üretiminin olduğu belirli bölgelerde tarımsal faaliyetlere olumsuz etkiler yaptığı görülmektedir. JES yatırımlarında re-enjeksiyon yapılmaması ve gereğinden fazla tarım arazisi işgal edildiği yönünde gözlemler mevcut. Yine Rüzgâr Enerji Santrallerinin arıcılık faaliyetlerini olumsuz etkilediğine dair bulgular var.	Yenilenebilir enerji santrallerinin tarım alanlarına ve tarımsal faaliyetlere yaptığı olumsuz etkileri belirleyerek gerekli önlemleri alacağız.	180 Gün ve Devamlı
	Paris İklim Anlaşması'nın hedefini ve gerekliliklerini yerine getirecek; Anlaşma prensipleri doğrultusunda 2050 yılı Net Sıfır Karbon Emisyonu hedefi koyacağız.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Hazine ve Maliye Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + STKlar	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması hususunda enerji sektörü bazında somut adımlar atacağız. Sürdürülebilir kalkınma ilkesini benimseyerek emisyonlarımızı azaltacak ve düşük karbonlu ekonomi/enerji üretimi ilkesiyle büyüyeceğiz. Net sıfır emisyon hedefi koyarak iklim değişikliğine karşı öncü adımlar atan büyük ekonomiler arasında yer alacağız. Paris İklim Anlaşması kapsamında emisyon azaltım hedefini içeren Ulusal Katkı Beyanımı sektörel bazda ve net sıfır hedefimiz doğrultusunda güncelleyecek; Anlaşma'nın periyodik raporlamalar dahil olmak üzere gerekli tüm koşulları sağlayacağız.	Paris İklim Anlaşması'nın uygulanması için özel/özerk merkezi ve yerel idareler ile eşgüdüm içinde çalışacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Paris İklim Anlaşması'nı uygulamakla sorumlu bir eşgüdüm kurulu oluşturacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Paris İklim Anlaşması kapsamında Türkiye'nin alması gereken fonlara ulaşacağız.	180 Gün ve Devamlı
						Kömürden en geç 2040'ta çıkış hedefi için gerekli araştırma ve çalışmaları ikmal edeceğiz.	360 Gün
						Kömürden çıkarken ' Adil Dönüşüm ' ilkesiyle süreçte olumsuz etkilenecek yurttaşların kayıplarını telafi etmek amacıyla yeşil istihdam olanakları sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Çevresel koşulları göz önüne alarak düşük veya sıfır karbonlu yakıtların ulaşımda kullanılabilmesi için mevzuatı hazırlayıp yürüteceğiz.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Belediyeler	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Karbondiyoksit salımını azaltmak amacıyla düşük karbonlu yakıtların özellikle kara ulaşımında yaygınlaşması adına altyapı ve mevzuat düzenleme çalışmalarını hayata geçireceğiz.	Düşük karbonlu yakıtlar kullanan demiryolu, kara ve deniz taşıma araçlarının yaygınlaşmasının önündeki idari engelleri kaldıracaktır.	360 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Yenilenebilir, Karbonsuz, Sürdürülebilir Enerjiye Geçiş	Teknolojideki son gelişmeleri de dikkate alarak nükleer enerjinin karbonsuz ve kesintisiz güç sağlama potansiyelinden alım garantileri vermeden faydalanacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Hazine ve Maliye Bakanlığı + TÜBİTAK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler, AR-GE Faaliyetlerinin teşvik edilmesi.	İklim değişikliği ve küresel jeopolitik gelişmeler karbonsuz ve kesintisiz elektrik üretiminde nükleer teknolojilerin gelecekte de gündemde kalmayı sürdüreceğine işaret ediyor. Özellikle orta ve küçük ölçekli reaktörlere (SMR) dair çalışmalar çoğalıyor, yeni tip reaktörlerin geliştirilmesi ve uranyum dışında toryum gibi yakıtların potansiyelinin araştırılması yönünde faaliyetler hızlanıyor. Anılan konulardaki AR-GE' ve yatırımlar ülkemizde de desteklenmeli.	Küçük ve orta boy reaktörler (SMR) dahil nükleer santrallerin yapılıp işletilebilmesi için mevzuatı güncelleyeceğiz.	720 Gün
						Toryum ve benzeri yeni nükleer yakıta dayalı teknolojilerin AR-GE çalışmalarını destekleyeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Nükleer Denetleme Kurumu'nu teknik ve idari kadro olarak güçlendireceğiz.	360 Gün
	Ulaşımда elektrik ve hidrojen dönüşümünü gerçekleştireceğiz.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + EPDK + Belediyeler	Yasal ve idari düzenleme, vergi teşvikleri. Altyapı yatırımları, AB fonlarının kullanımı.	Ulaşımда Elektrik ve Hidrojen Dönüşümü Master Planı'nı hazırlayarak tüm ülke genelinde karayolu ve demiryolu taşımacılığında elektrik ve hidrojen kullanan araçları yaygınlaştıracacağız. Kademeli olarak ilgili altyapı yatırımlarını gerçekleştirecek ve şarj istasyonlarının kurulumunu teşvik edeceğiz. Aynı şekilde deniz ve hava araçlarında da hidrojenin ve amonyak gibi farklı formların önünü açacağız.	Elektrik ve Hidrojen Dönüşüm Master Planı'nı hazırlayıp uygulamaya başlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Hidrojen üretim, depolama ve kullanım teknolojileri ile ilgili AR-GE, pilot tesisleri ve diğer yatırım projelerini teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Hidrojene ve elektrikli ulaşım araçlarına geçişi kolaylaştırmak için mevzuatı uyarlayacağız.	360 Gün
						Doğal gaz boru hatlarına hidrojen karışımı için çalışmaları tamamlayacağız.	720 Gün
						Elektrik şarj istasyonları için yönetmelikleri iyileştireceğiz.	360 Gün
	Şehir ve bölge ısıtması için jeotermal kaynakların kullanılabileceği sahaları tespit edeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + MTA + EPDK	İdari Düzenleme, AR-GE faaliyetleri.	MTA tarafından amaçsal uygunluğu tespit edilen jeotermal kaynakların şehir ve bölge ısıtmasında kullanılması temiz enerji ve enerjide dışa bağıllık konularında avantaj sağlayacaktır. Böylece yerleşim yerlerinin ısıtılmasına uygun kaynak potansiyeline sahip illerdeki jeotermal sahalar yerinde değerlendirilmiş ve mahalli ekonomiye doğrudan katkı sağlamış olacaktır.	İlk elde bugüne kadar toplanmış bulunan jeotermal sondaj bilgilerini değerlendirerek şehir ve bölge ısıtması yapılabilecek alanları belirleyeceğiz.	360 Gün
						Bir pilot uygulama alanı seçerek ilgili yerel yönetimin yatırım çalışmasını her yönüyle destekleyeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Uygulama sonuçlarına göre jeotermal kaynakların ısıtmada kullanımının uygun bölgelerde yaygınlaşması için gerekli altyapı ve mevzuat çalışmalarını ikmal edeceğiz.	720 Gün
	Batarya ve diğer enerji depolama yöntemleri ile karbon yakalama, kullanma ve depolama (CCUS) teknolojilerini geliştireceğiz.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + TÜBİTAK	İdari Düzenleme, AR-GE faaliyetleri.	Yenilikçi enerji depolama ile ilgili donanım ve yazılım teknolojilerine ait AR-GE faaliyetlerinin önünü açarak bu alanda öncü duruma geleceğiz. İdari süreçleri kolaylaştırarak yeni teknolojilerin süratle piyasalara intikalini sağlayacağız.	Batarya, enerji depolama, karbon yakalama, kullanma ve depolama (CCUS) ile ilgili uzman personel yetiştirmesini sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojileri geliştirilmesi için üniversiteler bünyesinde ve/veya bağımsız enstitüler kuracağız.	360 Gün ve Devamlı
						Bu teknolojilere yatırım yapan ve bu teknolojileri kullanan şirketlere vergisel veya finansal destek sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda çalışmasını teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Patent mekanizmalarını ve fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.	360 gün

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Yenilenebilir, Karbonsuz, Sürdürülebilir Enerjiye Geçiş	Hidrojen teknolojilerinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılmasında öncü olacağız.	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Bşk + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + TÜBİTAK	İdari Düzenleme, AR-GE faaliyetleri.	Hidrojen teknolojilerinin AR-GE süreçlerine destek olarak ülkemiz şirket ve üniversitelerinin bu konularda öncü olmasını sağlayacağız. Hidrojene geçiş süreci böylece ülkemiz için önemli bir katma değer kaynağı olacaktır.	Hidrojen teknolojileri ile ilgili uzman personel yetiştirmesini sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Hedef teknolojileri geliştirilmesi için üniversiteler bünyesinde ve/veya bağımsız enstitüler kuracağız.	360 Gün ve Devamlı
						Özel şirketlerin uluslararası ortaklarıyla yurtiçinde AR-GE ve diğer konularda ortak çalışmasını teşvik edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Patent ve fikri mülkiyeti koruma mevzuatını kuvvetlendireceğiz.	360 Gün
						AB'nin hidrojen AR-GE fonlarından yararlanılabilmesini kolaylaştıracağız.	360 Gün
	Küçük ölçekli biyogaz tesislerini yaygınlaştıracacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Tarım ve Orman Bakanlığı + TEİAŞ + Belediyeler + Tarım Birlikleri + TÜBİTAK + Dağıtım Şirketleri	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler. Karbon borsası ve uluslararası karbon piyasaları ile bağlantılı çalışma.	Enerji ve gübre üretiminin yanı sıra çevre ile uyumlu atık yönetiminde büyük fayda sağlayan biyogaz tesislerinin küçük ölçekli de yaygınlaşmasının önündeki engellerin kaldırılması gerekmektedir.	Biyolojik atıklarının biyogaz tesislerinde değerlendirilmesinin önündeki idari engelleri kaldıracaktır ve gerekli teşvikleri sunacaktır.	360 Gün ve Devamlı
						Uygun yerlerde biyogaz tesislerinin kurulması için hukuki çerçeve oluşturacağız.	360 Gün
	Karbon dioksit depolamaya uygun jeolojik yapılarımızı belirleyip kullanıma açacağız. Avrupa karbon piyasalarından kaynak girişi sağlayacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + MTA + EPDK	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler. Karbon borsası ve uluslararası karbon piyasaları ile bağlantılı çalışma.	Karbon depolama ile hem ülkemizin Paris İklim Anlaşması yükümlülüklerini yerine getirmesini hem uluslararası karbon piyasalarından gelir elde etmesini sağlayacağız. Bu şekilde mavi hidrojen ve amonyak üretiminin önünü açarken geçiş dönemi için düşük karbonlu yakıtlarının kullanılmasının devamını sağlayacağız. (Mavi, üretim sürecinde çıkan CO2'nin yer altında depolanması kaydıyla fosil yakıtlardan üretilen hidrojen ve o hidrojenden üretilen amonyakın temsili rengidir. CO2 depolanmıyor, havaya salınıyorsa, temsili renk doğalgazdan üretim için gri, kömürden üretim için kara oluyor.)	Ulusal karbon borsasını kuracak ve uluslararası benzer borsalar ile bağlantılı çalıştıracağız.	360 Gün ve Devamlı
						MTA ve diğer kuruluşlarının ortak çalışması ile uygun karbon depo formasyonlarını (jeolojik yapıları) tespit edeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Ulusal karbon boru şebekesinin kurulması için mevzuat hazırlayıp yürüteceğiz.	360 Gün
	Orta ve uzun vadede içten yanmalı motor yerine elektrikli araçları ikame edecek Geçiş Planı kapsamında elektrik üretim ve dağıtım altyapısının güçlendirilmesini sağlayacağız.	"Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı"	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı + Sanayi Bakanlığı ve Teknoloji Bakanlığı + Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + EPDK	Yasal ve idari düzenleme + AR-GE Faaliyetleri.	Türkiye'de motorlu araç üretiminin ve kullanımının belli bir takvim içinde elektrikli modellere geçişi için, otomotiv sektörüne yönelik kapsamlı bir geçiş planı hazırlayacağız. Anılan plan uyarınca enerji sektörünün hızlı bir şekilde yeni duruma hazırlıklı hale gelmesini sağlayacağız.	Enerji iletim ve dağıtım altyapısının yaygın elektrikli araç kullanımına hazır olması için ilgili şirketlerce gerekli yatırımların yapılmasını sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Elektrik üretim projeksiyonlarını bu kapsamda oluşacak ilave elektrik talebini gözönünde bulundurularak güncelleyeceğiz.	360 Gün

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
AB ile Uyum	AB ile Enerji Fası'nı açacak, faslı kapamanın teknik gereklerini yerine getireceğiz.	"Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı"	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Dışişleri Bakanlığı + EPDK + AB Başkanlığı	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	AB Enerji Fası'nı bütün detayları ile müzakere etmek ve gereğini yerine getirmek için kapsamlı çalışmalar yapacağız. Bütün devlet kuruluşlarının bu yönde ilerlemesi için hızlı bir şekilde gerekli reformları yapacağız.	AB Enerji Fası'nın detaylı uygulanması için koordinasyon kurulu oluşturacağız.	180 Gün
						Gerekli hukuki düzenlemeleri hayata geçireceğiz.	360 Gün
						AB ile siyasi şartlar uygun olduğunda da bu faslı kapatacağız.	720 Gün
	Enerji yatırımlarında ÇED uygulamasını AB standartlarıyla uyumlaştıracacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çevre İl Müdürlükleri	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Enerji yatırımlarında doğayı ve insanı olumsuz etkileyen, şeffaf yürütülmeyen ve formalite olarak görülen ÇED mekanizmalarının bilimsel, şeffaf ve adil bir şekilde uygulanması için tüm mevzuat ve süreçleri gözden geçireceğiz.	ÇED süreçlerini en yüksek uluslararası standartlarda yürüteceğiz.	90 Gün ve Devamlı
						"ÇED gerekli değildir" kararlarını sınırlandıracağız. Bu tip kararları sadece yetkin ve liyakatli kurumlar istisnai durumlarda verebilecek.	90 Gün ve Devamlı
						Yöre halkının ve ilgili STK'ların görüşlerinin ÇED süreçlerine yansımaları sağlayacağız.	180 Gün ve Devamlı
						ÇED raporlarının hazırlama sürecinin iyileştirilmesini ve rapora göre verilen taahhütlerin denetlenmesini etkin hale getireceğiz.	360 Gün ve Devamlı
	İklim krizi ile mücadelede 'Karbon Fiyatlaması' sistemini kuracağız.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Ticaret Bakanlığı + Hazine ve Maliye Bakanlığı	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Karbon fiyatlaması sisteminden elde edilecek gelirler şirketlere temiz teknolojileri kullanmaları için teşvik ve vatandaşlarımızın sağlık harcamalarına destek için kullanılacaktır. Bu sayede AB'ye karbon sınır vergisi ödemek yerine, karbon salımı için yapılan vergi ödemelerini ülkemiz içinde tutacağız.	Hali hazırda Dünya Bankası'ndan alınan fonlarla yürütülen Karbondioksit salımı ticaret mekanizmasının kurulum çalışmalarını tamamlayacağız.	360 Gün
						Mekanizmanın kurulmasıyla elde edilecek gelirlerin temiz teknolojilerin teşvik edilmesi için kullanılmasını sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Yeşil vergileme uygulamalarını hayata geçireceğiz.	Hazine ve Maliye Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Ticaret Bakanlığı + Gelir İdaresi Başkanlığı + TOBB	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Yeni çevre vergileri konulması, mevcut vergilerin çevreye uygun hale getirilmesi, çevreyi olumsuz etkileyen sübvansiyonların ve vergilerin tedricen kaldırılması veya değiştirilmesini sağlayarak yeşil vergileme uygulamalarını güçlendireceğiz.	Yeşil vergilemeye geçiş sürecini her yönüyle başlatacağız.	360 Gün
	İş sağlığı ve güvenliği kurallarının uluslararası standartlarda bütünüyle uygulanmasını sağlayacağız.	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çalışma Bakanlığı ilgili kuruluşlar	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Tüm enerji sektöründe iş sağlığı ve güvenliği İSG kurallarının uluslararası standartlarının ülkemizde uygulanmasını sağlayacağız. Çalışanların güvenliği konusunda taviz vermeyecek, ülkemiz pratiklerini AB standartlarına kısa sürede ulaştıracacağız.	Mevcut kanunları gözden geçirerek günün şartlarına ve uluslararası gstandartlara göre güncelleyeceğiz.	360 Gün
						Şirketlerin yöneticilerinin ve kimi durumlarda sahiplerinin, bu konuda tam sorumluluğu üstlenmesi için gerekli düzenlemeleri yapacağız.	360 Gün
						Farkındalığı arttırmak için yoğun eğitim ve tanıtım kampanyaları yürüteceğiz.	180 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Enerji Verimliliği	Mühendislik şirketlerinin finans kaynağına ulaşamayan müşterileriyle enerji verimliliğini arttırmayı ve oluşan tasarrufun paylaşımını sağlayan modelleri destekleyeceğiz.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı + TMMOB	Yasal ve idari düzenleme, teşvik mekanizmaları	Vatandaşın çok uygun koşullarda binalarını yalıtarak hem tasarruf etmesini hem ülke ekonomisine katkı sağlamasını temin edeceğiz. Bu konuda bugüne kadar yürütülen çalışmalarını hızlandıracaktır.	Mühendislik servisi veren firmalarla finansa ulaşamayan hanelerin enerji tasarrufu yapmasını teminen geliştirecek iş modellerinin önündeki hukuki ve idari engelleri kaldıracaktır.	180 Gün ve Devamlı
						Anılan modellerde iş yapılmasına özel finans destekleri tasarlayacağız.	180 Gün
						İşbu modellerin yaygınlaşması için kampanyalar yürüteceğiz.	180 Gün ve Devamlı
	Enerji verimliliği odaklı imar düzenlemelerini hayata geçireceğiz.	Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı + TMMOB	"Yasal ve idari düzenleme, teşvik mekanizmaları.	Yeni binaların enerji verimi odaklı yapılmasını temin edeceğiz. Ayrıca mevcut bina stokunun kademeli fakat kararlı bir şekilde daha verimli bir hale getirilmesini sağlayacağız. Süratle bütün binaların mevcut sistemde en az C sınıfına denk gelen seviyeye ulaşmasını sağlayacağız. Binaların yalıtımı dışında otomasyon ile daha verimli ısıtılmasını/soğutulmasını teşvik edeceğiz.	Binalarda mevcut uygulama sorunlarından hareketle enerji verimliliğini teşvik edici yeni düzenlemeler getireceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Mevzuatı binaların enerji verimli yapılması yönünde geliştireceğiz ve kuralları tavizsiz uygulayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Binaların enerji kimlik belgesi ile değerlendirilme sistemini geliştireceğiz ve daha iyi uygulanmasını sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
						Yeni binalarda ve sitelerde belli kriterlere göre GES'leri ve elektrik şarj istasyonlarını zorunlu hale getireceğiz.	720 Gün
						Yeni binalarda doğalgaz yerine elektrikle ısıtma, elektrikli ocak ve kazanları teşvik edecek ve böylelikle yeni binaların elektrik kaynağına dayalı olmasını hızlandıracaktır.	720 Gün
	Enerji verimliliği konusunda tüm ülke çapında seferberlik başlatacağız.	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	TMMOB	İdari düzenleme, idari faaliyetler.	Enerji verimliliği konusunda tüm paydaşların katılımıyla iyi uygulama örneklerini de dikkate alarak seferberlik başlatacağız ve süreci titizlikle takip edeceğiz.	Enerji verimliliğini arttıran projelere teşvikler vereceğiz.	180 Gün ve Devamlı
						Kamu kuruluşlarını enerji verimliliği karnesi üzerinden değerlendireceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Dağıtık, kojenerasyon, trijenerasyon ve yerinde elektrik üretimini idari yönden kolaylaştıracaktır ve teşvik edeceğiz.	180 Gün ve Devamlı
	Nüfusun büyük çoğunluğunun yaşadığı bölgeleri göz önünde bulundurarak kalıcı yaz saati uygulamasını sonlandıracaktır.	T.C. Cumhurbaşkanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + İçişleri Bakanlığı	Yasal ve idari düzenleme, idari faaliyetler.	Kalıcı yaz saati uygulaması dikkate değer bir enerji tasarrufu sağlamadığı gibi halkımız tarafından memnuniyetle karşılanmadı ve Avrupa ülkeleriyle uyumsuzluğa yol açtı. Anılan uygulama ile Türkiye'nin en doğusundaki meridyene denk gelen saat dilimine geçilmiş oldu. Halbuki nüfusun büyük çoğunluğuna daha uygun olan UTC +3 saat dilimidir. Bu uygulamayı sonlandırarak, karanlıkta ulaşımı en aza indireceğiz.	Kalıcı yaz saati uygulamasını sonlandıracaktır.	90 Gün
						Mesai ve okul saatlerinin başlangıç ve bitiş saatleri ile ilgili bölgesel esneklik sağlayacak, kararları valilikler ve belediye başkanları ile beraber yürüteceğiz.	90 Gün ve Devamlı

Konu	Hedef	Sorumlu Bakanlık	İlişkili Kuruluşlar	Yapılacak İşlem Türleri	Açıklama	Somut Eylemler	Süre
Enerji Verimliliği	İlkokuldan itibaren enerji tasarrufu, su kaynaklarının önemi ve yenilenebilir enerjinin önemine binaen Kaynak Kullanımı ve Enerji Verimliliği derslerini müfredata ekleyeceğiz.	Milli Eğitim Bakanlığı	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Milli Eğitim Müdürlükleri	Yasal ve idari düzenleme, idari uygulamalar.*	Erken yaşta farkındalık oluşturarak, gelecek nesillerin genelde kaynak kullanımına, özellikle su kullanımı ve enerjiye bakış açısını pozitif yönde geliştirmeye öncelik tanıyacağız	İlk ve orta öğretim müfredatına Kaynak Kullanımı ve Enerji Verimliliği dersleri koyacağız.	180 Gün
						Erken okul çağında su ve enerji tasarrufu üzerine ilgi ve bilinç oluşturmak için ülke çapında proje yarışmaları düzenleyeceğiz.	360 Gün ve Devamlı
						Öğretmenler için eğitimler organize edeceğiz.	180 Gün
						TÜBİTAK bağlantılı projeler ve yarışmalar düzenlenmesi için ilgili kurumların entegrasyonunu sağlayacağız.	360 Gün ve Devamlı
	Üniversitelerde Enerji Mühendisliği bölümlerinin açılmasını sağlayarak enerji uzmanlarının yetişmesini sağlayacağız.	YÖK	CB Strateji ve Bütçe Başkanlığı + Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı + Tüm Üniversiteler	Yasal ve idari düzenleme, idari uygulamalar.	Belirli ölçekteki sanayi, ticaret ve ulaştırma işletmelerinde, kamu kurumlarında, denetim, projelendirme, ölçme ve kontrol görevlerinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na karşı sorumlu olarak, belirli aralıklarla vize sınavına tabi tutulacak enerji mühendislerinin çalışmasını zorunlu hale getireceğiz.	Yurtdışı üniversitelerin enerji mühendisliği eğitimlerine eşdeğerde eğitim ve YÖK akreditasyonu getireceğiz.	180 Gün
						Enerjinin tüm alt bilim alanlarına özel, yüksek lisans bölümlerinin açılmasını sağlayacağız.	360 Gün
						Üniversite-Sanayi iş birliği çerçevesinde enerji projelerinin AB kaynakları ile buluşturularak ticarileştirilmesini organize edeceğiz.	180 Gün ve Devamlı

DEVA

DEMOKRASİ VE ATILIM PARTİSİ

DEVA Partisi Genel Merkezi:

Mustafa Kemal Mahallesi
2158. Sokak No 9 Çankaya
06510 Ankara - Türkiye

T 0 850 255 65 65

🐦 f @devapartisi

DEVA Partisi'ne
üye olmak için:

devapartisi.org.tr

DEVA-MEEP-112022-TR

DEVA Partisi
Genel Başkanı
Ali Babacan